

HERFST-WINTER 2020

PENZINE

HËT PAJOT ZENNE MAGAZINE

GRATIS

WEDSTRIJD

WIN EEN
BIERPAKKET
VAN BROUWERIJ
3 FONTEINEN
OF MAAK KANS OP EEN
BELEEFBON VAN TOERISME
VLAAMS-DRABANT

KIJK SNEL OP P. 25

BIJ DE LES

GISTEREN, VANDAAG EN MORGEN

LEER EEN GEVELTUINTJE AANLEGGEN

MAAK JE EIGEN WALKIE TALKIE

VOLG EEN GODSDIENSTLES IN DE KERK

KIJK ACHTER DE SCHERMEN VAN DE LAMBIEKACADEMIE

MET UITNEEMBARE KAART VAN DE PAJOTSE MERKGEBRUIKERS

 Pajottenland
& Zennevallei

PAJOT ZENNE IN BEELD

Ga je wel eens op stap in het prachtige Pajottenland & Zennevallei, gewapend met een camera? Wil je meer dan je mooiste beelden enkel te delen via instagram en facebook? Dan ben jij de m/v die wij zoeken! Voorzie jouw foto's van de hashtag #penzine en wie weet komt jouw foto wel terecht in het volgend nummer én win je een boekenpakket over de regio. Laat de fotograaf in jezelf los en breng landschap, erfgoed, cultuur en toeristische trekpleisters van onze regio in beeld.

Luc Meyts: Rust Roest en Roest Rust

Eric Mathieu: Negenmanneke 3/8/2020

 Pajottenland
& Zennevallei

ONTDEK
MIJN PLEKJE

“DE HISTORISCHE TRAGE WEG TUSSEN TWEE WATERMOLENS”

Wij binden de stapschoenen aan en gaan samen met Marleen Stallaerts een kijkje nemen op de zopas heropende historische trage weg tussen twee watermolens (Opalfene en Neeralfene) langs de Steenvoordbeek in Ternat. Een paradijsje voor zachte weggebruikers die zich zowel recreatief als functioneel willen verplaatsen.

2

Onze regio ligt bezaaid met trage wegen. Veldwegen, kerkwegels, jaagpaden, vroegere treinbeddingen, holle wegen, bospaden en doorsteekjes zijn een paradijs voor wandelaars, fietsers en ruiters. Marleen Stallaerts, mobiliteitsambtenaar van de gemeente Ternat, troont ons mee naar de historische trage weg. “Het traject is me niet onbekend, want mijn schoonouders woonden op de hoek van de Molenstraat. Mijn man heeft hier dus een groot deel van zijn jeugd doorgebracht en toen we elkaar leerden kennen, heb ik hier uiteraard ook vaak vertoefd (lacht). Mijn schoonbroer en schoonzus wonen er nog steeds en die breng ik natuurlijk wel nog een bezoekje. Bovendien heeft mijn schoonzus lang in de molen van Opalfene gewoond. Dus ja, ik ken dit stukje Ternat wel zeer goed”, steekt Marleen van wal. “Het is hier enorm rustig en mooi. Dit stukje langs de beek geniet mijn voorkeur omdat ik de natuur hier zo prachtig vind.”

Propere schoenen

De voetweg – een traject van ongeveer 1 kilometer lang – werd enkele weken geleden heropend. Vroeger was dit een weg die veel gebruikt werd, maar die raakte in de vergetelheid. “Mijn man ging als kind via de weg op een veilige manier naar school en vele mensen die van aan de molen in Opalfene naar het station van Bodegem gingen, kwamen hier langs omdat dit een kortere weg was. Het huis van mijn schoonouders, die groentetelers waren, is gelegen op dit traject en mensen kwamen er hun schoenen wisselen. Ze lieten hun vuile schoenen hier achter en deden mooie aan om op de trein te stappen”, lacht ze.

Enthousiaste vrijwilligers

Ternat wil de wandelwegen in de gemeente in kaart brengen, markeren met bordjes en zorgen voor een goede opvolging van het onderhoud. Op een infoavond van de werkgroep Trage Wegen hebben 20 vrijwilligers zich aangeboden. De registratie gebeurde via een app van Trage Wegen.

We hebben het afgelopen halfjaar heel wat geleerd. Spontaan, noodgedwongen, van thuis of op locatie. Misschien ben je je wel gaan verdiepen in zaken waar je voorheen geen interesse in had of amper tijd voor maakte. We leerden ineens meer over onze eigen regio, over tuinen, over lokale economie ... En hoewel de kinderen de schoolbanken enkele maanden niet meer zagen, zijn we ervan overtuigd dat ze ook heel wat andere zaken 'des levens' bijgeleerd hebben. Het zal wel eigen zijn aan de mens dat we steeds willen blijven leren. En maar goed ook!

En nu we het over leren hebben. Het Nederlandse werkwoord 'leren' betekent zowel het opdoen van kennis door de leerling, als de kennisoverdracht door de leraar. Wist je trouwens dat er in het Duits, het Engels en het Frans twee afzonderlijke woorden zijn voor wat wij 'leren' noemen? Zo heb je respectievelijk *lernen* en *lehren*, *learning* en *teaching*, *apprendre* en *enseigner*. Als je dat niet wist, dan heb je nu alweer iets bijgeleerd. Het centrale thema van dit PenZine is 'leren' in de ruime zin van het woord. Ben jij nog bij de les? Dan zal je ongetwijfeld genieten van deze editie.

KENNY DULLAERT
METAAL-
DETECTORIST

"We zijn zeker geen 'schattenjagers' of 'goudzoekers'. De meesten onder ons kunnen eerder 'geschiedeniszoekers' genoemd worden."

Lees meer pagina 16.

JOHAN BUYTAERT
CULTUREEL
ERFGOEDKENNER

"We begrepen al snel dat een herder niet enkel gaat over erfgoed, maar ook over natuur, landbouw en het verbinden van mensen met hun omgeving."

Lees meer pagina 24.

BENEDICTE ROOSE
ERFGOED-
MEDEWERKER

"Een rooms-katholieke kerk zonder de aanwezigheid van de vier evangelisten zelf? Onmogelijk. Het zijn misschien zelfs de meest afgebeelde heiligen in de kunstgeschiedenis." *Lees meer pagina 30.*

INHOUD	
4-5	Kort nieuws uit jouw streek
6-7	Onderwijs door de eeuwen heen
8-9	Altijd code groen voor scholen in Paddenbroek
10-11	De voordelen van geveltuintjes
12-13	Jong en oud in de boomgaard
14-15	Terug naar de les
16	Metaaldetectie: Wat biept er in het landschap?
17	Wandelen langs verlichte boerderijen en kastelen
18-19-20	Overzicht van de Pajottenland-markgebruikers
21	Proeven in de Lambiekkademie
22-23	Op zoek naar verborgen betekenissen
24	Achter de schermen van het herderen
25	Verdeelpunter in de kijker: brouwerij 3 Fontein
26-27	Over bloementjes en bijtjes ...
28-29	Kotermoeke
30	Godsdienstles in de kerk
31	De vakkenis van de hopstiel gaat niet verloren
32-33	Scholen kleuren steeds groener
34-35	Vit-agenda

COLOFON

Pajot & Zenne magazine verschijnt drie keer per jaar met oplage van 20 000 exemplaren in de gemeenten: Affligem, Bever, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Galmaarden, Gooik, Halle, Herne, Lennik, Liedekerke, Linkebeek, Pepingen, Roosdaal, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Ternat.

Verantwoordelijke uitgevers: Regionaal Landschap, Erfgoedcel, Onroerend Erfgoeddienst, Toerisme en Cultuurregio Pajottenland Zennevallei.

Redactie: Judith De Waele, Benédicte Roose, Hilke Arijs, Bart Claes (firma Wartaal), Mieke Vercrujssse, Alwin Loeckx, Annelies Desmet, Leen Van de Weghe, Katrien Meersseman, Sarah Hublou.

Adverteren: alwin@pajot-zenne.be

Vormgeving en druk: ABC Drukkerij, Meerbeke.

www.pajotzenne.be

KORT NIEUWS UIT JOUW STREEK

BELEEF ONZE REGIO

In onze regio en bij uitbreiding onze provincie valt er heel wat te beleven. Toerisme Vlaams-Brabant wil elke inwoner stimuleren om te proeven van wat onze regio te bieden heeft en zo haar steentje bijdragen tot het herstel van de toeristische sector na de coronaperiode. Daarom werden de beleefbonnen gelanceerd.

De bon kan verzilverd worden in logies, musea, attractieparken, ijsjesboerderijen, producenten van streekproducten en voor kajak-, fiets- en scootertochten, rondleidingen, gidsbeurten ...

De beleefbon ontvang je onder andere wanneer je verblijft bij een van de deelnemende Vlaams-Brabantse logies. En wij mogen er ook twintig weggeven! Neem deel aan onze wedstrijd op pagina 25. De bon is geldig t.e.m. 31/12/2020 bij de deelnemende partners. Alle info op: www.zomerinvlaamsbrabant.be/beleefbon

GENTJE BIJVERDIENEN MET JE VERENIGING?

Heeft corona lelijk huisgehouden in de kas van je vereniging en zoek je naar een manier om ze financieel sterker te maken? In het najaar van 2020 en voorjaar 2021 kan je samen met Pajottenland+ en een aantal Pajotse producenten streekpakketten verkopen. Met die actie draagt je vereniging bij aan de duurzaamheid want Pajotse producten in eigen regio verdelen is goed voor het milieu. En wat meer is: je steunt de lokale producent.

Pajottenland+ neemt een gedeelte van de kosten voor promotie en verpakking voor zijn rekening. Interesse: 054 50 02 45 of katrien@pajottenland.be.

© Thierry Van Weckem

4

BIJZONDERE BOEKENRUIL- KASTJES IN PEPINGEN

Dat is het motto achter de boekenruilkastjes. Steeds vaker duiken deze mini-bibliotheekjes op in het straatbeeld. De trend komt overgewaaid uit Amerika. Door deze boekenruilkastjes worden wereldwijd jaarlijks miljoenen boeken geruild. Dat is niet alleen duurzaam, maar verlaagt ook de toegang tot boeken en lezen. Er waren er al enkele in onze regio, maar de Bib van Pepingen heeft er afgelopen zomer een paar bijzondere kastjes aan toegevoegd. In elke deelgemeente is er een te vinden. Ze zijn allemaal voorzien van een leuke tekst van de Pepingense woordkunstenaar Liese Leunens. De woorden werden stijlvol op de boekenkastjes geschilderd door de mensen van Studio Bonjour. Elk kastje heeft ook een boekenmeter of -peter; een vrijwilliger die het kastje netjes houdt, kijkt of er niet te veel rommel in staat en aan de bib meldt wanneer er nieuwe boeken in moet geplaatst worden.

Wil je er ook wel eentje in jouw buurt?
Mail dan naar info@regiobib.be

EIKENHEIDE DOET NAAM ALLE EER AAN

Experiment geslaagd! Vorige zomer werd op de Eikenheide in Alsemberg een open plek van 30 x 30 meter gecreëerd om te kijken of er nog kiemkrachtig heidezaad in de bosbodem aanwezig was. Dankzij de inspanningen van de gemeente Beersel, Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei en zo'n 20 vrijwilligers kan je er nu een honderdtal jonge heideplantjes bewonderen. Op basis van dit positieve resultaat kan gestart worden met het uitstippelen van het toekomstige beheer van het bos.

VEILIGHEIDSMATERIAAL VOOR KNOTTEAM

De vrijwilligers van Knotteam Pajottenland & Zennevallei gaan in de hele regio aan de slag om knotbomen gratis te knotten, in ruil voor het brandhout. Knotbomen zijn typisch voor ons landschap en van groot belang voor steenuilen en tal van andere dieren.

Knotten is een gevaarlijke activiteit, daarom volgen alle vrijwilligers een cursus veiligheid bij Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei. Vorig jaar was er een actie van Music For Life om extra veiligheidsmateriaal aan te kopen voor de knotters. Met veel dank voor de steun, want dankzij dit initiatief hebben nu alle knotters een veiligheidsbroek en spangordel in bruikleen gekregen.

Meer info over het knotteam: www.landschappajotzenne.be

LAVABO'S IN DE MIDDELEEUWEN

Handen wassen; een actie die we de afgelopen maanden maar al te vaak hebben uitgevoerd. Tijdens de inventarisatie in Vollezele ontdekten we deze lavabo. Je leest het goed, een lavabo. Niet de vorm die wij gewend zijn, maar wel een vorm die vaak voorkwam in de Middeleeuwen. Deze dateert uit de 15de eeuw en diende, zoals je al kan raden, om je handen te wassen. Het woord lavabo betekent in het Latijn dan ook 'ik zal wassen'. De koperen bolvormige pot werd gevuld met water en boven een piscina gehangen. Door de lavabo te kantelen, kwam er water uit één van de met dierenkop versierde tuiten. Het water kon via een heilig putje (sacrarium) in de natuurstenen piscina weglopen. Vermoedelijk werd dit water afgevoerd naar het kerkhof. Want zo konden doden op het kerkhof ook een deel van het sacrament krijgen via weggespoelde resten van de geconsecreerde hostie. Wil je meer te weten komen over middeleeuwse lavabo's? Surf dan zeker eens naar www.erfgoedcelpz.be/erfgoed-de-kijker-middeleeuwse-lavabos

ONTDEK MEE DE TEKENS VAN DE TIJD

Brusselbaan, Brusselweg, Brusselsesteenweg ... Weet jij hoeveel straten in jouw buurt naar Brussel genoemd zijn? De band die het Pajottenland, de Zennevallei en onze hoofdstad met elkaar delen, is oud. Je merkt het niet alleen aan de straatnamen, maar ook aan het eten en zelfs aan de mensen. Als je maar goed kijkt. Want zonder die grote buur naast ons, kwamen er geen joodse families op bezoek in Dilbeek of aten we geen boterhammen met plattekaas en radizzen bij een glas lambiek. En al zijn de banden nog zo talrijk, de weg naar de stad verliep niet altijd over rozen. In 'Tekens van de tijd', duikt de 'Randkrant' elke maand in het verborgen erfgoed van onze streek en ontfaelt het verleden van de Rand en haar Brusselse band. Ga je mee op weg naar Brussel?

www.randkrant.be

ONDERWIJS DOOR DE EEUWEN HEEN

Lang geleden bestonden er geen scholen. De ouders leerden hun kinderen wat ze nodig hadden om te overleven: planten en dieren leren kennen, sporen zoeken, brood bakken ... Gelukkig zijn de tijden veranderd en sinds 1918 gaan alle kinderen in België naar school. Maar in 100 jaar veranderde ons onderwijs drastisch: meisjes en jongen gingen opeens samen naar school én het traditionele krijtbord (het uithangbord van het klaslokaal) werd vervangen door het chiquere 'smartboard'.

- » **1000 v.Chr.:** eerste vorm van formeel onderwijs in China.
- » **400 v.Chr.:** het Oude Griekenland. De school van Socrates: "De jeugd van tegenwoordig houdt van luxe. Ze heeft slechte manieren, veracht alle gezag, heeft geen respect, en praat, als ze zou moeten werken. Jongeren spreken hun ouders tegen, ... slaan hun benen over elkaar en tiranniseren hun ouders."
- » **500 n.Chr.:** Het klaslokaal – kathedraal-scholen bieden onderwijs aan in de liturgie, boekhouden en logica.
- » **800 n.Chr.:** Karel De Grote laat scholen oprichten.
- » **1500 n.Chr.:** De pastoor geeft les - ontstaan van de parochiescholen en tijdens de reformatie vinden Luther en de humanisten dat de overheid beter over onderwijs zou beslissen.
- » **1842:** De schoolwet: iedere gemeente moet vanaf nu een school hebben.
- » **1914:** De Wet Pouillet introduceert de leerplicht voor kinderen tussen 6 en 12 jaar
- » **1918:** Invoering van de leerplicht in de praktijk.

Na de oorlog: iedereen naar school

Het was de Eerste Wereldoorlog die roet in het eten gooide en er voor zorgde dat pas vanaf 1918 kinderen vanaf 6 jaar naar school moesten. Jammer genoeg niet de laatste keer dat oorlog het recht op onderwijs onder druk zou zetten.

Jeanette Meert uit Wambeek liep school tijdens de Tweede Wereldoorlog en kan nog meespreken over de impact van de oorlog: "De kinderen uit 'Devenderp' (of Overdorp) gingen in groep naar school die in het centrum over de steenweg was gelegen. Een tocht die garant stond voor kattenkwaad en veel plezier. Tijdens de oorlog werd de school in het dorp in beslag genomen door de Duitse soldaten waardoor we geen les konden volgen in de schoolgebouwen. Verschillende notablen in de omgeving van de school zochten naar een oplossing. Zo moesten we naar

school bij Pappaert (waar later de notaris woonde). Er werden daar verschillende klassen gehuisvest. Ik herinner me nog dat er werd gemeld dat er bombardementen gingen zijn op de Bieshoop (waar een Duitse radarbasis was gevestigd nvdr.) en toen werden alle kinderen van school naar huis gestuurd."

Jongens en meisjes apart

In Vlaanderen gingen jongens en meisjes tot in de tweede helft van de twintigste eeuw naar aparte scholen. Vaak was de jongensschool door de gemeente georganiseerd en de meisjesschool door de parochie of een religieuze orde. Door deze regeling was lange tijd op het Vlaamse platteland de term 'jongensschool' bijna synoniem voor gemeenteschool.

Francis De Ridder uit Groot-Bijgaarden liep school in de jaren '60 en herinnert zich de scheiding nog goed: "Op school zaten alleen jongens, wij hadden geen contact met de meisjes ... Hun school waar zusters lesgaven bevond zich op zo'n 4 km van de onze. Aan één leerkracht heb ik goede herinneringen, hij gaf goed les en was vriendelijk en behulpzaam. Zijn

hobby was fotografie. De foto hieronder werd met zijn toestel genomen."

Een leerkracht uit de duizend, al waren de pedagogische methoden vroeger ook soms een beetje verschillend dan vandaag. Edgard Van Droogenbroeck: "In 1950, toen ik in het tweede studiejaar zat, dienden wij de Twaalf artikelen van het geloof 'van buiten' te kennen. Een jongen uit mijn geburen, Lucien Van Herrewegen beter gekend onder de bijnaam Vinksen, zei steevast 'Die gelegen heeft onder Pontius Pilatus, gekruisigd is, gestorven en begraven' in plaats van 'geleden heeft' ... Meester Zelderloo was dat op een dag zo beu, dat Lucien vooraan op de trede op zijn buik moest gaan liggen en ik op zijn rug, waarmee hij wou aantonen aan Lucien wat gelegen is betekent."

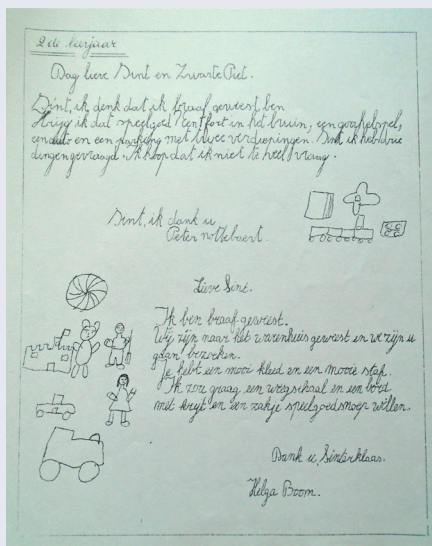
Naar Brussel

Vele inwoners van het Pajottenland en Zennevallei werkten in de hoofdstad, en vaak kozen ze ervoor om hun kinderen naar school te sturen in het tweetalige Brussel. Zo ook de ouders van Helga Boom: "Het statige schoolgebouw was opgedeeld in twee delen: het Nederlandstalig en het Franstalig onderwijs. De lange inkomhal was gemeenschappelijk; de rest

van het gebouw was netjes opgedeeld in twee. Op de buitenspeelplaats was er in het midden een denkbeeldige lijn getrokken. Die mochten we niet overschrijden. Ik meen dat de speeltijden ook zo georganiseerd werden dat de Nederlandstalige en Franstalige kindjes elkaar zo min mogelijk zagen. Achteraf bekeken, had dat toch allemaal veel beter gekund: beide kanten respect bijbrengen voor andere culturen, nadruk op integratie, gezamenlijk iets organiseren in plaats van die strikte scheiding. Anderzijds was het een mooie tijd voor ons: de klassen waren klein en er werden veel activiteiten georganiseerd zoals een eindejaarsfeest waarvoor we een dansje moesten instuderen en kledij knutselen; in de herfst en de lente een bezoek aan het Hallerbos; de uitgave van een maandelijkse schoolkrant waaraan leerlingen zelf mochten meewerken ...

Van die schoolkrantjes heb ik er nog enkele bewaard. Het waren pré-digitale tijden. Ik had regelmatig de 'eer' om een tekst helemaal met de hand over te schrijven."

Op het einde van de twintigste eeuw kwam daar, door het verplicht gemengd worden van het onderwijs, een einde aan. Ook Peter François, vandaag conservator van den AST, herinnert zich nog goed de eerste dag dat er opeens meisjes school liepen in Onze-Lieve-Vrouwecollege in Halle: "Toen ik in het vierde zat (1993), werden ook voor het eerst de meisjes

toegelaten. De eerste twee meisjes in het eerste leerjaar hadden veel bekijks."

En ook al lijken de jaren 1990 nog niet zo lang geleden, toch is er in tussentijd een pak veranderd op de schoolbanken. Peter: "Het is slechts 25 tot 30 jaar geleden, maar wat een verschil met de alomtegenwoordigheid van multimedia vandaag. Ik heb voor het eerst een computer aangeraakt toen ik veertien was, dus in de hele lagere school was er dan ook geen enkele te bespeuren, tenzij misschien in het bureau van de directeur. De leerkrachten schreven alles en lieten het kopiëren, sommigen werkten zelfs nog met stencils. Eén keer zagen we een computer van dichtbij, tijdens een leeruitstap naar de drukkerij van een klasgenootje. We stonden met open mond te kijken hoe de drukker dankzij zijn 'superkrachtige' computer van 4 gigabyte op onze klasfoto het hoofd van twee leerlingen van plaats verwisselde. Een paar keer per jaar daalden we af in de kelder om met 25 plaats te nemen voor de enige tv in de school. Ik had thuis met mijn moeder een heus documentatieklassement aangelegd om voor het vak wereldoriëntatie over de nodige prentjes te kunnen beschikken. Dat had ook zijn charme en is voor mij zelfs bepalend geweest voor mijn latere interesse in het archief- en bibliotheekwezen. De verplichting vanwege de meester van het vijfde om een dagboek bij te houden zal dan weer mijn liefde voor het schrijven aangewakkerd hebben."

Alles is anders

Vandaag lijkt de school wel een heel andere wereld. Whiteboards en iPads in de klas, je huiswerk digitaal indienen en zelfs lessen van op afstand; zelfs in de kleuterklas.

Caroline Ghilain: "Bijna 20 jaar heb ik in de kleuterklas gestaan. Geen enkele dag heb ik me verveeld met mijn kleuters en collega's. Van verhaaltjes met prentenboeken, concreet materiaal ... tot digitale verhalen zoals fundels. En tijdens de coronaperiode 'live' verhaaltjes vertellen en uitbeelden. Je ziet, steeds mee met de tijd en de omstandigheden. Nu ben ik sinds twee jaar coördinator van het kleu-

terteam. Ik heb nog geen minuut spijt dat ik voor het onderwijs gekozen heb."

Erika Rabelo woont al 20 jaar in het Pajottenland en restaureerde tal van 's lands mooiste retabels en beeldhouwwerken. Haar roots? Die liggen aan de overkant van de oceaan. Ze liep school in Brazilië en behaalde er 30 jaar geleden haar diploma als restauratrice aan de Federale Universiteit van Minas Gerais. Erika: "Onze opleiding was best wel anders dan deze van onze Europese collega's. Zo werden we getraind om allerlei soorten kunst te restaureren - schilderijen, papier, beeldhouwwerken - terwijl in België een restaurator binnen één specialisme werd opgeleid. We hadden ook veel meer praktijklessen; een onderdeel dat vandaag jammer genoeg ook in Brazilië minder aan bod komt."

Ook Suzanne Essan kan uit eigen ervaring meespreken over de verschillen tussen ons onderwijs en dat in het buitenland. Geboren in Ivoorkust ging ze naar de lagere school in Abidjan en haar broer Philippe staat er vandaag zelfs voor de klas. Suzanne: "Hier spreken jullie van grote klassen bij 30 leerlingen of meer ... In Afrika is 60 meer de regel dan uitzondering en dat voor slechts één leerkracht. Maar vergis je niet: zelfs met zo veel leerlingen kent hij of zij in geen tijd ieders naam, dus aan kattenkwaad waag je je beter niet in het klaslokaal (lacht). Hoe je klas er ook uit ziet, het belangrijkste is dat je naar school kan gaan. Onderwijs is zo belangrijk wil je later iets opbouwen. Of je nu in België op school zit of elders: je schooltijd is één van de belangrijkste periodes in je leven."

ALTIJD CODE GROEN VOOR SCHOLEN IN PADDENBROEK

Code oranje, code rood ... Heel wat educatieve uitstappen zijn afgelopen voorjaar plots weggefallen. Ook plattelandscentrum Paddenbroek in Gooik kreeg de laatste maanden van het schooljaar geen leerlingen meer op bezoek. Nu – bij het schrijven van dit artikel – is dat wel opnieuw mogelijk. De lagere scholen uit de regio vinden opnieuw vlot hun weg naar de boomgaard en het domein van Paddenbroek. Priscilla Van Runckelen en Marijke De Coster zijn twee van het dozijn Paddenboekvrijwilligers die de klassen onthalen en begeleiden voor natuureducatie.

Terug naar school, ook terug naar Paddenbroek?

Marijke: "We zijn heel blij om opnieuw aan de slag te kunnen met de leerlingen. Paddenbroek heeft momenteel vooral educatieve pakketten voor kleuter- en lager onderwijs. Deze groep mag gelukkig opnieuw schooluitstappen maken. En waar zouden de kinderen beter zijn dan hier in Paddenbroek, midden in de natuur! Het is heerlijk dat we opnieuw met hen aan de slag kunnen om hen te motiveren en verbondenheid met de natuur door te geven."

Priscilla: "Marijke en ik zijn al een aantal jaar actief als educatiebegeleiders in Paddenbroek. Ik ben destijds gestart na een cursus natuureducatie voor kinderen en begeleid nu in de lente en de herfst bijna wekelijks scholen op vrijwillige basis. Scholen kunnen kiezen uit educatieve pakketten over de seizoenen, onze boomgaard, composteren, Pimpampoentje, Kriebelbestjes ... Sinds kort is er ook een nieuw pakket over dieren in de winter. Paddenbroek heeft met Kriebel en Wiebel ook voor de allerjongste kleuters een heel leuk aanbod."

Paddenbroek krijgt elk jaar meer dan 2000 leerlingen op bezoek. Dat is niet min!

Priscilla: "Onze pakketten zijn snel volgeboekt, want scholen die een keer geweest zijn, komen meestal jaarlijks opnieuw. Kinderen bezoeken Paddenbroek niet zozeer voor een dagje leren, maar om te spelen, ondervinden en beleven. Ze komen om alle zintuigen te prikkelen en met volle teugen te genieten van de gezonde buitenlucht. Een groot pluspunt is dat je met onze natuureducatie alle leerlingen van de klas kan bereiken. Zonder dat ze expliciet het gevoel hebben met leren bezig te zijn, krijgen ze ontzettend veel milieubagage mee en dat blijft hangen."

Marijke: "Het lukt vlot om elke klas goed te onthalen. De planning van de educatie van Paddenbroek is in goede handen bij Katelijne Aelen van Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei. Iedereen kan altijd bij haar terecht; ze verdient een dikke pluim! We zijn trouwens nog op zoek naar extra gidsen. Misschien zijn er wel lezers geïnteresseerd om dat eens uit te proberen. Het is echt zalig om te doen."

Priscilla: "We leren ook zelf elke keer bij. In de eerste plaats van de leerlingen. Altijd interessant om hun blik op de wereld te leren kennen en hun verwondering te zien. Volwassenen zijn vaak de spontaniteit en verbondenheid met de natuur

kwijtgeraakt. Sommige kinderen hebben ook verbaasd veel kennis over de natuur. Aan anderen merk je dan weer dat ze de natuur enkel via het scherm kennen. We leren zeker ook bij van de andere gidsen. Sommigen onder hen hebben de meer uitgebreide opleiding natuurgids gevolgd en verrassen met heel wat weetjes. Daarnaast hebben we ook allen onze eigen aanpak van gidsen. Altijd leerrijke en vooral gezellige babbels achteraf."

“We leren ook zelf elke keer bij. In de eerste plaats van de leerlingen.”

Het plattelandscentrum wordt momenteel stevig verbouwd. Geeft dat nieuwe mogelijkheden?

Marijke: "Paddenbroek is een oude fruithoeve. Het domein is prachtig, maar de gebouwen waren afgeleefd. De voorbije paar jaar hebben we containerklasjes ingezet als tijdelijke oplossing. Nu wordt alles verbouwd tot een heel goede infrastructuur. Er werd ook een glazen constructie over het gebouw geplaatst zodat we altijd beschut zitten tegen weer en wind. Ik ben wat geschrokken van de nieuwe architectuur, maar de oude bakoven is gelukkig behouden en volledig hersteld zodat die opnieuw vlot zal kunnen gebruikt worden."

DOWNLOAD GRATIS HET EDUCATIEF SPEL

Is het groen? Heeft het vleugels? Heeft het witte vlekjes? Via het spel 'Wat ben ik?' maken kinderen kennis met planten en dieren die in de tuin leven. Er is ook een speciale editie over vlinders. 'Wat ben ik?' is uitgewerkt door de vijf regionale landschappen uit Vlaams-Brabant en de provincie. Gratis downloaden via www.landschappajotzenne.be

Priscilla: "We hebben er vertrouwen in, maar zijn toch wat bezorgd over wat dat allemaal gaat geven. Er komt een fiets- en wandelcafé dus sowieso zal het een stuk drukker worden in Paddenbroek. Ik hoop dat de ziel van Paddenbroek niet verdwijnt, want nu is het hier echt een verborgen pareltje waar iedereen een plekje kon vinden. Tot enkele jaren geleden was er ook dagbesteding voor volwassenen in Paddenbroek. Het zou fijn zijn dat die mensen hier opnieuw terecht kunnen. Zij hebben ook een rol in het geheel en hielpen ons in het verleden met het educatieve materiaal en met het maken van confituur van de kersen."

Marijke: "We hebben ook twee jaar educatie rond schapen kunnen doen met Hugo, de herder van het Pajottenland. Dat project is nu gestopt, maar Hugo blijft betrokken bij Paddenbroek en zorgt er nog steeds voor dat hier schapen staan."

Is Paddenbroek enkel voor scholeneducatie?

Marijke: "Het nieuwe café staat open voor iedereen en in de polyvalente zaal zullen tentoonstellingen en activiteiten plaatsvinden. Paddenbroek is ook de ideale startplaats voor wandelingen, fiets- en ruitertochten. Natuurpunt heeft een wandeling die hier start met route en pijlen naar de Kesterheide. Je kan hier altijd terecht. Ik kom hier wel eens met mijn ouders wandelen want Paddenbroek is een mini-Pajottenland; je hebt hier alles van ons landschap."

Priscilla: "Een van mijn favoriete Paddenbroekplekjes is de poel achteraan in de

boomgaard. Er vliegt of zwemt altijd wel iets rond. Of de knusse wilgenhut, het bessendoelhof, de oude trambeding ...

"Paddenbroek is een mini-Pajottenland."

Je bent dadelijk in een andere setting. Ik ben hier zelfs al eens komen kamperen

en herinner me ook iets van een sleedoornjeneveravond. Niet enkel voor kinderen dus ([lacht]). Het valt me op dat zelfs mensen uit Gooik soms Paddenbroek nog niet kennen. Dat zal nu waarschijnlijk wel veranderen met de opening van het vernieuwde plattelandscentrum. Iedereen is in ieder geval heel welkom in Paddenbroek!"

www.paddenbroek.be

www.facebook.com/paddenbroek

www.tripzmetdeklas.be

9

ZIN OM ZELF TE GIDSEN?

In Paddenbroek worden vrijwilligers ingeschakeld voor de educatieve gidsbeurten. Heb je zelf interesse om gids te worden? Je volgt een aantal keer mee hoe de andere gidsen het aanpakken en kan dan zelf aan de slag met een klas (eventueel in duo-begeleiding). Iedereen is welkom, je hoeft geen specifieke vooropleiding of kennis te hebben. Neem contact op met Katelijne Aelen: paddenbroek@pajot-zenne.be

“IK HOOP MET DE GEVELPLANT OOK ANDEREN TE INSPIREREN”

Hoewel je aan de Suikerkaai in Halle even moet zoeken naar wat groen, is er toch een huis dat eruit springt. Een prachtige passieflora siert de gevel van Bart Rogiers' stekje. “Een gevelplant heeft tal van voordelen, dus kan ik iedereen aanraden er eentje te zetten”, vertelt hij.

Vorig jaar schreef de stad Halle een wedstrijd geveltuinen uit. Uit de meer dan 100 deelnemers, werden er tien geloot die een kant-en-klaar geveltuintje cadeau kregen. Eén ervan was Bart. “Ik was sowieso van plan om gevelgroen te voorzien, want ik vind dit prachtig. Het proefproject met wedstrijd van de stad was me voor en ik ben met veel enthousiasme op de kar gesprongen. Het gevolg was dat de gevelplant hier al stond nog voor ik hier zelf woonde”, lacht hij. Dat er een gevelplant ging komen, stond als een paal boven water. “De Suikerkaai is een typische straat met enkel beton en asfalt. Groen valt hier amper te bespeuren. Ik heb wel even getwijfeld om de plant op de voorgevel te plaatsen, want ik heb ook een prachtige gevel uit het jaar 1936. Maar de voordelen van gevelgroen wogen duidelijk op tegen de pracht van de gevel zelf”, legt hij uit. Bij Bart werd gekozen voor een passieflora omdat de gevel zuidgericht is. “De stad heeft me begeleid bij deze keuze, want voor de plantenkeuze is het belangrijk om naar de ligging van de tegeltuin te kijken.”

Gevelplant: tal van voordelen

En over die voordelen is Bart zeer duidelijk. “Ik vind een gevelplant ten eerste zeer mooi en bovendien is het een ecosysteem op zich. De plant trekt tal van insecten en vogels aan. Verder beschermt een gevelplant tegen de hitte en dat konden we afgelopen zomer duidelijk voelen. Mijn gevel is naar het zuiden gericht, dus het kan hier aardig warm worden”, legt hij uit. Maar het aspect vergroenen van de buurt blijft dus Barts belangrijkste drijfveer voor het aanleggen van een geveltuintje: “Ik heb een prachtig uitzicht op het kanaal, maar ik mis hier echt wel groen. Het voordeel van een klimplant is dat ze weinig ruimte vraagt aan de voet, maar wel veel groen geeft in de hoogte.”

Prachtige bloemen

Hopelijk kan ik met mijn gevelplant ook anderen inspireren. Ik merk alvast dat mensen wel eens blijven kijken naar de passieflora. De plant doet het hier ook uitstekend, veel beter dan ik had gedacht. En de prachtige bloemen die hier nu en dan tevoorschijn komen, zijn een streling voor het oog. We dachten dat we enkele jaren gingen moeten wachten op bloemen, maar we mochten er dus al van genieten”, besluit hij.

Zo leg je een geveltuin aan

Het stappenplan op de volgende pagina is een onderdeel van de publicatie ‘Plant een klimplant’ van de provincie Vlaams-Brabant. Meer info over gevelgroen vind je ook op de website van Velt: www.velt.be/categorie/gevelgroen en de plantenzoeker kan je helpen de juiste keuze te maken: www.beweegt.velt.be/plantenzoeker

HOE PLANT JE EEN KLIMPLANT?

STAPPENPLAN

- ✓ Ga na of er in jouw gemeente wettelijke bepalingen zijn rond de aanleg van een gevel- of tegeltuin.
✓ Vraag je gemeente of ze subsidies geeft voor geveltuinen.

- Kies een klimplant.**
✓ Bestel je plant bij een boomkweker of tuincentrum. Gebruik de Latijnse naam om zeker te zijn dat je de juiste bestelt.
✓ Klimplanten worden meestal verkocht in pot, de meeste soorten al voorzien van een steunstok. Uitzondering zijn rozen, die je buiten het groeiseizoen (van begin november tot eind maart) ook met blote wortel kan kopen en die daardoor goedkoper zijn.

- Kies de juiste klimhulp voor jouw klimplant.**

Hoe rekening met:

- de **levensduur** van de plant. Roestvrij staal, inox en aluminium gaan lang mee en vragen weinig onderhoud. Sommige houtsoorten gaan niet lang mee, maar je hebt er ook die vijftig jaar meegaan.
- de **dikte** en het **gewicht** van de volgroeide klimplant.

Plant je klimplant.

Specifiek voor een klimplant bij een voorgevel met voetpad

- Breek de nodige stoepetegels op.
- Haal los steenpuin weg.
- Voer eventueel een mengsel van goed verkrumelde teelaarde en compost aan.

Alle klimplanten, ook die tegen een tuinmuur

- Graaf een plantput van minstens tweemaal de breedte van de kluit.
- Maak de grond in de plantput goed los.
- Vul de plantput met een mengsel van goed verkrumelde uitgegraven grond en compost.

PERIODE

Het hele jaar door, maar best niet in volle zomer (bij droogte) en zeker niet als het vriest.

- ✓ Neem de klimplant voorzichtig uit de pot
- ✓ Plaats de klimplant in de put, ver genoeg van de muur. Zet de kluit schuin naar de muur toe.
- ✓ Druk de grond lichtjes aan rond de klimplant.
- ✓ Geef goed water en vul, als dat nodig is, nog wat teelaarde bij.

Specifiek voor een klimplant bij een voorgevel met voetpad

- ✓ Maak met een bodembedekker het plaatje af. Het voorkomt zwerfvuil en/of dat dieren er hun behoefte gaan in doen.

NA DE AANPLANT

- ✓ Snoei gebroken takken weg.
- ✓ Geef regelmatig water.
- ✓ Bind nieuwe en groeiende takken van de klimplant regelmatig tegen de klimhulp, gebruik hiervoor een gladde bindbuis of natuurlijk touw.
- ✓ Snoei overhangende takken weg van de stoep, ramen en deuren, goten en dakpannen en de muur van de buur.
- ✓ Snoei jaarlijks voor een mooiere bloei. Voor lentebloeiers is dat na de bloei, zodat je de bloemknoppen niet wegnipt. Voor zomerbloeiers is dat in het voorjaar, zodat je meer bloemknoppen krijgt.

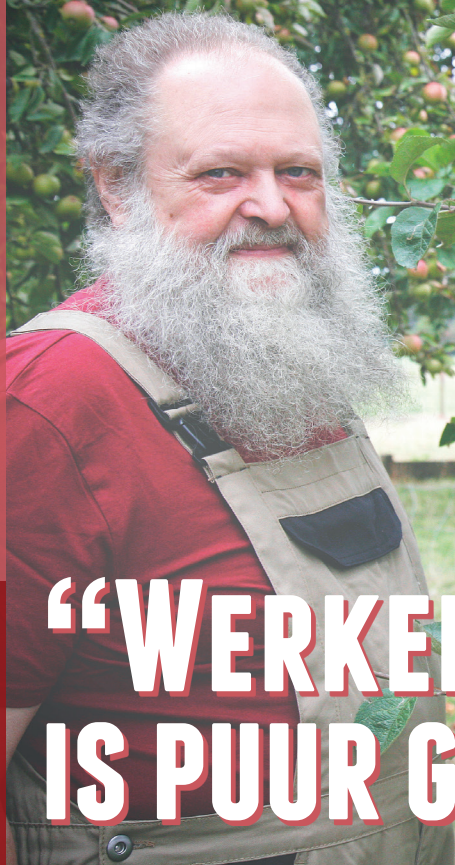
KRIJG STEUN VOOR DE AANLEG VAN EEN GEVELTUINTJE

In onze regio moedigen zowel Drogenbos, Halle als Sint-Pieters-Leeuw (Ruisbroek) inwoners aan om gevelgroen aan te leggen.

1. **Drogenbos:** sinds 2 jaar moedigt de gemeente de aanleg van gevelgroen aan. Elke aanplanter van een geveltuin dient over een vergunning te beschikken die eenvoudig aan te vragen is bij de dienst omgeving. Aanvragers kunnen een eenmalige subsidie van 50 euro aanvragen na het aanleggen van een geveltuin met een klimplant. Info: grondgebiedszaken@drogenbos.be en www.drogenbos.be.
2. **Halle:** de stad biedt een basisdienstverlening aan voor gevelgroen. Dit houdt in dat je een toelating krijgt voor de plantput en dat medewerkers van de stad de plantput komen maken. Hiervoor kan elke inwoner een beroep doen op 10 euro subsidie per plant. Ook voor gevels die niet aan de straatkant liggen, maar waarvan de plant toch zichtbaar is vanop straat, kan de Hallenaar eenzelfde bedrag per plant ontvangen. Vorig jaar lanceerde de stad een proefproject waarbij tien Hallenaren een kant-en-klaar geveltuintje aangeboden kregen. Momenteel wordt dit project geëvalueerd en wordt bekeken in welke vorm het verder uitgerold kan worden. www.halle.be/tegeltuintje
3. **Ruisbroek:** geïnteresseerde inwoners kunnen een aanvraag tot aanleg van een tegeltuin indienen bij de gemeente Sint-Pieters-Leeuw (dienst Openbare Werken). Na een bezoek ter plekke van een gemeenteambtenaar wordt de aanvraag positief of negatief geëvalueerd. Indien positief, kan de particulier de gewenste klimplant aankopen via de 'Behaag je tuin'-actie of in een lokaal tuincentrum. Er kan advies worden ingewonnen omtrent plantkeuze en keuze van klimhulp bij de dienst ruimtelijke ordening en leefmilieu. De subsidie bestaat eruit dat de gemeente zorgt voor de correcte aanleg van de geveltuin. Er kan slechts één subsidie per woning worden toegekend.

WIL JE GRAAG PLANTGOED BESTELLEN?

Jaarlijks loopt vanuit het regionaal landschap de samenaankoopactie 'Behaag je Tuin' (www.behaagjetuin.be).
Meer info over vergroening vind je op www.vlaamsbrabant.be/levedetuin

“WERKEN IN DE BOOMGAARD IS PUUR GENIETEN”

Een prachtige hoogstamboomgaard, bakken vol fruit die leiden tot flessen gevuld met vruchtensap, fruitwijn en cider. In Tollembeek ontvangt Frank Borms ons op een zonovergoten dag breed glimlachend op zijn oprit. Van daar worden we meegetroond naar achter, waar we de koelte van de fruitbomen opzoeken. Een gesprekje met een man die gepassioneerd is door de natuur.

12

Frank studeerde landbouw en onderwijskunde, startte met zijn partner een bio-boerderij waar naast de geiten het kleinfruit een belangrijke plaats kreeg, kent de kneepjes van het knotten en snoeien én weet wat te doen met hout als grondstof. Als hij niet aan het lezen, studeren of werken is, vind je hem in zijn boomgaard of zijn houtatelier.

Je woont hier prachtig. Hoe ben je hier terechtgekomen?

We runden vroeger op een bio-boerderij, maar deze job was toen economisch nog niet haalbaar. De boerderij moest verkocht worden, dus ging ik op zoek naar een andere woongelegenheden. Het woonhuis hier leek niet meteen aantrekkelijk, maar er lag een restant van een oude boomgaard bij en die sprak ons enorm aan. We besloten het geheel te kopen en ondertussen wonen we hier al ruim twintig jaar.

En je bouwde de boomgaard verder uit ...

Eerst hebben we de geboortebomen van de kinderen - twee prachtige lindebomen

- verplant, toen volgde een 'notelaar van pépé' en vanaf dan kwamen er appelaars, perelaars en pruimelaars bij. Mede met de toenmalige steun van de gemeente Galmaarden - spijtig genoeg gebeurt dit niet meer - werden er op een doordachte wijze oude rassen aangeplant. Hierdoor hebben we bijna het hele jaar rond appels.

Wat er zo allemaal staat? We openen met de meikers en vervolgen met de witte krakers. Dan is het even wachten op de oogstappel, Transparente Blanche en daarna de Jaques Le Bel. Ondertussen zijn ook de eerste peren rijp en gaat het stilletjes aan naar de oogst van de bewaarsorten. O ja, natuurlijk staan hier ook Schaarbeekse krieken en Queen Victoria, IJzerappel, Berglander - ook Schapekop genoemd -, de zomer- en winterkeizerin, Cox, Comtesse de Paris, Saint Remy, Beur-ré de Mérode en de nodige Rennetten.

Een boomgaard vergt wel wat onderhoud. Valt dit mee?

Vooraf de snoei- en oogstperiode zijn

intensief, maar voor mij is dit puur genieten. En dit jaar had ik ook heel wat last van de appelspinnemot, wat wel wat extra tijd nam. En dan is er natuurlijk de verwerking van de vruchten. De meeste grote appels worden gebruikt als eetappels. De kleinere gaan naar de pers voor appelsap of om er wijn of cider van te maken. Ik leerde de kneepjes van het vak al in mijn jeugd, want rond mijn 16e maakte ik mijn eerste wijn.

Bedankt dat ik mag meegenieten van je cider. Heerlijk! Hoe maak je dit?

Het is iets moeilijker en arbeidsintensiever dan wijn omdat cider niet mag uitgisten in het vat. Dit vraagt dus wel extra controle, vermits het nagisten op fles gebeurt. En ieder jaar heb ik een andere cider omdat je nooit dezelfde mengeling van appels hebt en de smaak en het suikergehalte anders is. Ik experimenteer ook wel graag. Aan de cider die je nu proeft, die trouwens mooi helder van kleur is, werd bij het bottelen een beetje te zoete wijn van Schaarbeekse krieken toegevoegd; een geslaagd experiment!

BOOMGAARDENPARELS IN GOOIK

De afgelopen twee jaar werkte Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei aan het biodiversiteitsproject 'Boomgaardenparels in Gooik'. Dit gebeurde in samenwerking met de gemeente en VLM en met financiële steun van provincie Vlaams-Brabant, aan het biodiversiteitsproject 'Boomgaardenparels Gooik'. Dit zijn de belangrijkste resultaten:

- Aanleg en herstel van 10 hoogstamboomgaarden in Gooik
- Plukcursus voor vrijwilligers van Plukteam Pajot & Zenne
- Uitbreiding van website www.goedgeplukt.be naar regio Pajottenland & Zennevallei
- Ontwikkeling van boomgaardenspel en educatief pakket voor Paddenbroek
- Ondersteuning en promotie van de mobiele fruitpers
- Natuurweek met de dorpsschool van Kester
- 200 zakjes bloemenzaad bedeed via scholen
- 2000 m² bloemenakker ingezaaid bij fruittelers
- Wandelkaart langs boomgaarden in Gooik

Het Regionaal Landschap blijft de komende jaren heel actief rond hoogstamboomgaarden in de hele regio Pajottenland & Zennevallei van aanplant tot sap. Interesse voor advies en aanleg? Neem dan contact op met Anneleen Vanderputten via anneleen@pajot-zenne.be of 0485 689 863

“Het is belangrijk dat ook kinderen weten waar hun voedsel vandaan komt. Verandering begint namelijk bij bewustzijn.”

Ook de scholen tonen interesse voor je boomgaard. Heb je een project met hen?

Mijn kleinkinderen krijgen wel eens fruit van mij mee naar school. Onlangs werden de kersen goed onthaald (lacht). Vanuit de school kwam de vraag of ze eens met enkele klassen mogen langskomen. Uiteraard mag dat! Ik vind het trouwens belangrijk dat iedereen, en dat begint al van jongs af aan, weet waar het voedsel vandaan komt. Wanneer mensen zich niet bewust zijn van de herkomst, kan je ook geen verandering bewerkstelligen. Ik probeer mijn kleinkinderen echt te betrekken bij de boomgaard. Zo leer ik hen bijvoorbeeld hoe ze het best op een ladder klimmen en fruit plukken. Daarbij ga ik niet overbeschermend te werk, maar geef hen steun en vertrouwen zodat ze kunnen groeien.

HANDLEIDING: ZO PLUK JE HOOGSTAMFRUIT

Het was de afgelopen maanden een drukte van jewelste in de boomgaarden. Om de pluk vruchtvol en veilig te laten verlopen, hebben de regionale landschappen een handleiding uitgewerkt. Je vindt die op www.pajot-zenne.be. Nuttig om eens door te nemen vooraleer je volgend jaar start met de pluk. Hou de website in de gaten, want er worden ook plukcursussen georganiseerd.

MAAK APPELFLAPPEN MET STOOFFAPPELTJES

Dit heb je nodig:

- Bladerdeeg
- 2 appels, geschild en in blokjes
- 2 lepels rozijnen
- 2 lepels gehakte walnoten
- 2 eetlepels bruine suiker
- Enkele snuifjes kaneel
- 1 ei, losgeklopt

Zo maak je het:

- Verwarm de oven op 200 graden
- Bekleed een bakplaat met bakpapier
- Meng alle ingrediënten (uitgezonderd het ei)
- Snij de bladerdeeg in vierkantjes van 15 tot 20 centimeter
- Schep op elk plakje bladerdeeg een hoopje van de appelvulling
- Maak er pakketjes van door de zijkantjes mooi dicht te vouwen
- Wrijf de bovenkant van de pakketjes in met wat ei
- Zet de appelflappen 15 tot 20 minuten in de oven tot ze mooi goudbruin zijn

Smakelijk!

TERUG NAAR DE LES (IN JE VRIJE TIJD)

Cursussen, vorming en workshops; elk initiatief heeft de ambitie het publiek iets bij te leren. Een aangename opleiding, een interessante docent, een ongelofelijk thema of louter ontspanning ... Er bestaat een waaier aan goede argumenten om buiten te komen voor een cursus. Levenslang leren is al jaren de slogan om mensen te overtuigen dat zich blijven ontwikkelen enkel voordelen heeft. Het houdt je jong, het verrijkt je, je ontwikkelt een nieuw talent en je ontmoet nieuwe mensen met dezelfde interesses. Proef jij dit najaar ook eens van wat yoga of van juwelen maken uit hout? We gingen in onze regio op zoek naar de mensen achter de vormingsinitiatieven en laten hen vertellen waarom vorming zo boeiend is op elke leeftijd.

MIRA SISSAU organiseert de cursussen voor CC 't Vondel in Halle

't Vondel uit Halle gaat dit jaar aan de slag met thema's, zo kan je kennismaken met de lokale keuken uit Hawaï. In november draait alles rond Me-time en in het voorjaar is er een Scandinavische week.

Vanwaar de keuze voor deze thema's?

In CC 't Vondel willen we een zo divers mogelijk programma aanbieden en kijken we naar wat er leeft onder de mensen. En wat hebben we dit goed ingeschat! Tijdens de lockdown vlogen de foto's van bananenbrood, macramé en moestuinen ons om de oren op sociale media.

Wat kunnen we verwachten van de vormingen in het Me/we-time weekend?

Me-time is tijd die voor de volle 100% voor jou is. Tijd om helemaal aan jezelf te besteden. We-time is de tijd die je samen met anderen spendeert, maar waar ook jij zelf meer energie en geluk uit haalt.

Wat is er nieuw in jullie aanbod?

De plantenweekends zijn nieuw dit seizoen. Voel jij je helemaal thuis in de natuur en hou je van alles wat met bloemen en planten te maken heeft? Dan ben je op de plantenweekends aan het juiste adres. Je wordt bovendien verwelkomd in een heuse ingeklede

urban jungle met een zadenbib én een tuincoach.

Waarom gaan jullie ook het publiek introduceren in de wereld van TikTok?

Lab Curieus, de creatieve open werkplek in de Oude Post, focust dit jaar op techniek en technologie. En daarin kan TikTok, de sensatie van 2020, niet ontbreken. We leren kleuters ook coderen en ouderen swipen.

NELE D'HERDE

van het Vilthuis in Kokejane organiseert workshops voor alle leeftijden

Je combineert dit bijberoep al 12 jaar met twee andere jobs. Hoe is het Vilthuis ontstaan?

Ik noem het een uit de hand gelopen hobby. Van opleiding ben ik industrieel ingenieur textiel. Vandaar dus mijn passie voor textiel. Bij de geboorte van mijn jongste dochter had ik als geboortekaartje allemaal schoentjes gevilt en zo is de bal aan het rollen gegaan. Ik ben als freelance lesgeefster gestart bij Veritas. Daarvoor had ik een btw-nummer nodig, en toen ben ik op zoek gegaan naar een naam voor mijn atelier omdat ik toch regelmatig de vraag kreeg van vrienden om workshops te organiseren.

Voor welke workshops kunnen

kinderen en volwassenen bij jou terecht?

Het is ondertussen meer dan viltten. Ik werk met beton, juwelen in hout, manden naaien met touw ... Ik vind het ook fijn om in te spelen op trends. Dat uit zich in kinderkampjes (crea-avontuur) en workshops voor volwassenen rond thema's. Er is nog altijd veel vraag naar viltten. Het verwon-

technieken. Ook bij kinderen merk ik dat er veel op hun honger zitten omdat ze minder handwerk aangeleerd krijgen op school. Tijdens de lockdown verkocht ik knutselpakketten met een stappenplan om thuis zelf aan de slag te gaan en ik kreeg dan foto's van de afgewerkte producten. Veel mensen hadden plots tijd om ook thuis creatief bezig te zijn.

dert mij trouwens steeds hoeveel mensen helemaal nog niet weten wat viltten is of welk basismateriaal hiervoor gebruikt wordt.

Zijn jouw workshops gericht op handige cursisten of kan ook iemand die minder creatief is bij jou terecht?

Ook mensen die minder creatief zijn, gaan op zoek naar een ontspannende avond. De bedoeling is steeds dat ze met een afgewerkt product naar huis gaan. Anders komt dat er niet van. Ik was een beetje bang na de lockdown van het voorjaar, maar mensen willen vooral terug buiten komen en elkaar ontmoeten tijdens een gezellige avond.

Is elkaar ontmoeten dan de voornaamste beweegreden om avondworkshops te volgen?

Nee, naast elkaar ontmoeten, zijn cursisten ook heel geïnteresseerd in het aanleren van verschillende

Merk je meer interesse na de lockdown?

Mensen hebben tijdens die periode geleerd om terug te vallen op enkele basics en daar hoort handwerk of creatief bezig zijn met je eigen interieur ook bij. DIY is van elke generatie. Iedereen is trots op een eigen creatie in het interieur en ik geef hen op een laagdrempelige manier de basistechnieken en tools om zelf verder aan de slag te kunnen.

EVELIEN EMMERCHTS, educatief stadmedewerker bij Archeduc (Vormingplus Halle-Vilvoorde)

Archeduc organiseert vormingen verspreid over een ruime regio. Waarom deze manier van werken?

Ons vormingsaanbod is heel divers qua inhoud en werkvorm, het wordt lokaal georganiseerd en

© Pierre-Vives Jortay

het gevraagde engagement blijft meestal beperkt. Je kan bij ons dus ook inschrijven voor een korte cursus of workshop in je buurt, in plaats van een lange lessenreeks in bijvoorbeeld een avondschool. Naast een kwalitatieve inhoud zijn die laagdrempeligheid en bereikbaarheid voor veel deelnemers heel belangrijk.

Hoe komt het dat heel veel mensen in hun vrije tijd iets willen bijleren?

De reden waarom mensen willen bijleren in hun vrije tijd, is vooral heel persoonlijk. Sommigen voelen een nood om iets te weten of te kunnen, bv zelf je fiets leren onderhouden of met de tablet leren werken om met de kleinkinderen te kunnen videobellen, ... Voor anderen is een workshop volgen een manier om buiten te komen en nieuwe mensen te ontmoeten. Nog anderen gebruiken het om even tijd te maken voor zichzelf en iets te doen wat ze graag doen.

Hoe spelen jullie in op trends?

Onze medewerkers zijn elk ver-

antwoordelijk voor een specifiek thema en volgen dat op de voet. We hebben ook een grote pool van freelancers, gespecialiseerd in hun thema en werken met een heel uitgebreid netwerk aan partners. We zijn regelmatig ook zelf aanwezig op activiteiten en luisteren naar de wensen van deelnemers. Dat zorgt allemaal voor heel veel inspiratie in zake nieuwe onderwerpen en nieuwe manieren van werken.

LUTGARDE COCHEZ, lid van Ferm (de nieuwe naam van KVLV)

Waarom de naamsverandering?

Ferm is vandaag veel meer dan enkel een lokale vrouwenbeweging. Ferm is een netwerk aan diensten en activiteiten om vrouwen en hun gezin te ondersteunen. Zo is er Ferm kinderopvang, thuiszorg, huishoudhulp ... Ferm Herfelingen, waar ik lid van ben, is een vrouwenvereniging die zorgt voor een zinvolle invulling van de vrije tijd. Wij hebben een vast groepje leden, maar daarnaast zijn er ook tal van activiteiten die openstaan voor iedereen.

Waarom sluiten vrouwen zich aan bij een lokale Ferm-afdeling?

Samen nieuwe dingen ontdekken, is hierbij de voornaamste reden. Je kan alleen een YouTube-filmpje bekijken en thuis creatief bezig zijn of je kan een kookboek lezen of alleen een kunstwandeling gaan doen. Maar het is zoveel leuker om dit in groep samen te beleven en Ferm biedt op dat moment de meerwaarde van een leuke gids bij die wandeling of een aperitiefje of dessertje bij die breicursus. De slogan van Ferm is 'samen meerwaarde geven aan het leven' en dat klopt wel volgens mij. We halen ook mensen uit hun isolement of we geven nieuwe inwoners de kans om te integreren op een heel laagdrempelige manier.

KVLV stond bekend om de kooklessen? Gaat Ferm dit verder zetten?

Wij hebben wel het gevoel dat er

wat verjonging in de vereniging zit; we gaan wat meer op zoek naar nieuwe snufjes. Zo zat er dit seizoen ook glasetzen tussen of armbreien. De stiltewandeling heeft ook succes en het breicafé is ook een blijver. We willen zo'n divers mogelijk publiek aanspreken en dan is het belangrijk om in te spelen op trends. Voor velen blijft Ferm wel een plaats om gezellig bij te kletsen en een manier om het aangename aan het nuttige van een leuke opleiding te koppelen.

RIEMER VANDENBERGHE, Colruyt Group Academy

Hoe is de Colruyt Group op het idee gekomen om te starten met vorming?

We zijn zo'n 7 jaar geleden opgestart. We hadden al jarenlang een traditie om kwaliteitsvolle opleidingen aan te bieden aan de eigen medewerkers. We zijn ervan overtuigd dat – als je personeel groeit op technisch en persoonlijk vlak – dit een meerwaarde is voor het bedrijf. Daarnaast waren we op zoek naar meer verbinding met onze consument en hebben we de ervaring doorgetrokken naar onze consument. Op deze manier nemen we ook een maatschappelijke rol op door de klanten te inspireren en informeren zodat ze zelf kunnen beslissen hoe ze willen leven.

Wat is de drijfveer van de cursist?

Wij zetten in op ontmoeten, ontdekken en ondernemen. Met 'ontmoeten' gaat het om zowel individueel nieuwe mensen leren

kennen met dezelfde interesses, als het ontmoeten van vriendengroepen die samen tijd willen doorbrengen. Met 'ontdekken' bedoelen we inspiratie opdoen. Bijvoorbeeld: wat kan ik klaarmaken met oudejaar? En ten derde 'ondernemen'. Zo merken we dat we mensen iets bijleren om er na-dien zelf mee aan te slag te kunnen in bijberoep of als hobby. Dit zien we bijvoorbeeld bij de cursus grime.

Welke thema's doen het goed?

We willen inspelen op de actuele behoeften, vragen en noden van de consument. We leggen ook steeds de link met de identiteit van de Colruyt Group. Ons aanbod sluit aan bij wie we zijn. We weten dat gezinnen steeds meer op zoek zijn naar kwaliteitsvolle momenten die ze samen kunnen doorbrengen. Daarom bieden we workshops aan zoals 'Gezond Snoepplezier', een workshop voor ouders en kinderen waar kinderen gestimuleerd worden om gezonde gerechtjes klaar te maken.

- We kunnen hier gerust een heel boekje vullen met alle mogelijke vormen uit onze regio. Check zeker ook eens de workshops van de **Flavor shop in Gooik**, zij bieden onder de noemer Flavor lab diverse workshops, tastings en demo's.
- In de **Praktijk Ternat** kan je dan weer terecht voor bewegingslessen voor ouders en kinderen samen, maar ook voor lachyoga.
- Heb je meer zin in natuurgerelateerde cursussen, dan kan je in onze regio terecht bij **Regionaal landschap Pajottenland-Zennevallei, Velt of Natuurpunt**. Van participatieve cursus 'hoe maak ik een voedselbos' tot het koken op kampvuur in een bushcraft weekend.
- Zwangerschapsyoga, mamaerobics en zoveel meer voor de jonge moeder kan je vinden bij **Mama Mini in Gooik**. Leuke creatieve workshops voor de grotere kinderen kan je vinden bij **Villa Frieda** in Ternat.
- Ontdek het volledige aanbod van de cultuurcentra in onze regio in de uit-kalender op p. 34 en 35.

WAT BIEPT ER IN HET LANDSCHAP?

Wie had er als kind niet de droom om op een dag een schat op te graven? Metaaldetecto-risten koesteren die droom nog iedere dag wanneer ze de onderlaag van het landschap zorgvuldig afspeuren op zoek naar sporen uit het verleden. Geen schatkisten, maar wel oude munten en soms zelfs gevaarlijke spullen zoals oude munitie ... Wij spraken met Kenny Dullaert en Kristof Verhumst over hun passie voor metaaldetectie.

Hoe kwamen jullie in contact met metaaldetectie? Heb je hiervoor een opleiding moeten volgen?

Kenny: Toen ik nog klein was, besloot mijn vader een metaaldetector te kopen. Ongelofelijk dat je met zo'n machine oude munten en andere voorwerpen kunt vinden. Ik ben dan enkele keren met mijn vader mee gaan zoeken, maar het stak me snel tegen. Meer dan wat oud ijzer en kogelhulzen, vonden we niet. Tot ik vorig jaar via internet een aanbod zag: een metaaldetector. De hobby zelf sprak me nu veel meer aan, mede omdat ik dankzij magazines en internet beter wist wat er allemaal te vinden valt. Een opleiding heb ik niet gevolgd; in Vlaanderen is dit niet vereist.

Kristof: Bij mij is alles begonnen toen ik ongeveer 9 jaar oud was. Mijn grootvader en ouders vertelden verhalen over de oorlog en we gingen op reis naar Normandië. Dat liet een blijvende indruk op mij na. Rond mijn 12 jaar kreeg ik mijn eerste detector en ben ik af en toe beginnen zoeken in de streek. Eens ik 18 was, kon ik dan vrij op pad met de auto. Ik heb doorheen de jaren goeie leermeesters gehad. De gouden regel is en was steeds voorzichtig te werk te gaan en niet zomaar wild een spade in de grond duwen. Vooral zaken die met artillerie te maken, hebben moet je steeds markeren, melden en vooral afblijven.

Kenny: Graaf zeker niet verder en bel naar de politie of de ontminningsdienst DOVO.

Mensen die dit alles niet doen, maken onze mooie hobby kapot. Op die manier wordt het steeds meer verboden.

Wat heb je als metaaldetecto-rist al bijgeleerd?

Kenny: Geduld (lacht). Niet elke grond bevat interessante voorwerpen. Er zijn dagen dat ik enkel rommel vind of soms vind ik urenlang niks bijzonders ... en dan plots wel. Op andere dagen vind ik van alles wat: hulzen, geldstukken, gespjes ... Wat ik ook heb geleerd, is om altijd het goede voorbeeld te geven. Dit houdt in dat ik steeds toestemming heb om een eigendom te betreden en al het afval meeneem naar huis.

Kristof: Dat je ten eerste respect moet hebben voor geschiedenis. Elke vondst van welke periode ook moet met nodige zorg behandeld worden. Ook heb ik geleerd dat plaatsen waarvan je denkt "daar zal toch niets liggen", toch de moeite zijn om naartoe te gaan.

Wat is tot nu toe je spectaculairste ontdekking?

Kristof: Dat is een moeilijke vraag want ik koester elke vondst hetzelfde. Maar als ik moet kiezen dan zal het mijn doorschoten kompas wel zijn waarvan ik vermoed dat het dateert van 14-18. Mijn leukste vondst in de streek zal het stuk luik wel zijn dat voor de valse schietgaten hing voor de bunkers van Pamel.

Kenny: Daar hoeft ik niet lang over na te denken: mijn gouden munt uit 1743. Het

betreft een 24 karaat gouden ducaat van de stad Utrecht. Helaas is het muntstuk een beetje geplooid, maar het blijft toch een fantastische vondst!

Welke mythe over metaaldetectie wil je graag uit de wereld helpen?

Kristof: Dat we natuurgebied zouden vernielen. Als er putjes gemaakt worden, moet je ze altijd terug dicht doen en zo weinig mogelijk sporen nalaten. Landbouwers, zeker rond gebieden van slagvelden, zijn steeds blij om ons te zien omdat wij kleine scherfjes ijzer uit de grond halen die anders in de maag van grazende koeien kunnen belanden. Zonder ons zou de landbouwer ook geen weet hebben van de munitie die 1cm onder de aarde ligt. Wie weet hoeveel levens detectoristen al 'gered' hebben van landbouwers die er anders met hun zware machines over reden ...

Kenny: We zijn zeker geen 'schattenjagers' of 'goudzoekers'. De meesten onder ons kunnen eerder 'geschiedeniszoekers' genoemd worden. We gaan niet op pad met de ingesteldheid een schat te vinden. Die kans is immens klein. Ik doe aan metaaldetectie omdat ik gepassioneerd ben door geschiedenis. Iets uit de grond halen dat jarenlang vergeten is en uit een heel andere tijdperiode stamt, daar doe ik het voor. Elk voorwerp vertelt een verhaal. Laat dat verhaal net het boeiendste zijn om te achterhalen.

WANDELEN LANGS VERLICHTE BOERDERIJEN EN KASTELEN

(c) Luc Cromphout

(c) Luc Cromphout

Laat ons even de klok terugdraaien naar 21 maart 2020. Met een begeleide lampionnenwandeling door Lennik en Sint-Pieters-Leeuw zou streekorganisatie Pajottenland+ die zaterdag een mooi einde breien aan een goed gevuld winterprogramma. En toen kwam corona alles lamleggen. Na een evenementenluwe zomer vliegt Pajottenland+ er dit najaar weer in met een geanimeerde wandeltocht op zaterdag 5 december: 'Verlichte boerderijen en kastelen'.

'Verlichte boerderijen en kastelen' is een antwoord op het succes van 'Verlichte boerderij en molens', de eerste activiteit van het winterprogramma van Pajottenland+ begin februari. Op vier locaties in Galmaarden werden deelnemers toen getraakteerd op Pajotse hapjes en drankjes. Apotheose was het dansspektakel van balletgroep Feniks uit Galmaarden. "We lieten de activiteit 's avonds plaatsvinden om zo de verlichte gevels te accentueren en deelnemers van de beleving te laten genieten", aldus coördinator Robrecht Geeroms van Pajottenland+. "Dat zal op 5 december niet anders zijn." Dit keer richt Pajottenland+

z'n pijlen op Pepingen en Herne. Maximaal 150 deelnemers zullen kunnen kiezen uit drie wandelafstanden. De routes volgen één enkele richting, waardoor wandelaars elkaar niet kunnen kruisen onderweg. Vijf Pajotse ambassadeurs - die langs de route liggen - gooien vanaf 17.30u hun deuren open: café Terlindenhof, B&B Ge-Rust, Cleynhof Ten Bautebrugge, hoevebakkerij 't Keekje en belevingshoeve Joli. Animatie zal er opnieuw zijn in de vorm van dans, vertelling en animatie. Tot slot mag ook Sinterklaas op de avond voor z'n naamdag uiteraard niet ontbreken.

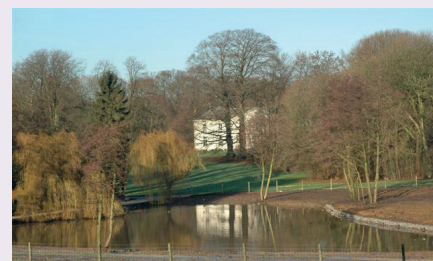
Coronaproof wandelen

Voor de organisatie van 'Verlichte boerderijen en kastelen' volgt Pajottenland+ de strikte voorwaarden, voorgeschreven door de Nationale Veiligheidsraad. "Zo grijpt onze activiteit grotendeels in openlucht plaats en werken we met wandelbubbels", duidt Geeroms. "Uiteraard respecteren we de veiligheidsafstand van anderhalve meter en verplichten we het dragen van een mondkapje op de vertrekplaats, tussenstops en eindlocatie. Om contactopsporing mogelijk te maken, vragen we iedereen om zich op voorhand via onze website in te schrijven. Uiteraard kunnen de lokale overheden bijkomende maatregelen nemen, mocht het aantal coronabesmettingen snel toenemen op het grondgebied van Herne en Pepingen."

Lokale troeven

Tijdens 'Verlichte boerderijen en kastelen' slaan de gemeentebesturen van Pepingen en Herne de handen in elkaar. "Veel mensen konden deze zomer al genieten van de mooiste hoekjes in al onze deelgemeenten dankzij de wandelingen van wandelclub Halfoogstvrienden Bellingen", vertelt burgemeester Eddy Timmermans van Pepingen. "Als wandelgemeente zijn we uiteraard blij met dit initiatief. Met de schijnwerpers op al onze landelijke troeven zoals onze prachtige natuur, lokale producenten en horeca ... Dat smaakt natuurlijk naar meer."

In samenwerking met de gemeentes Pepingen en Herne, en ANB.

Praktische info

Je op voorhand inschrijven, is verplicht. Dat kan vanaf 23 oktober via www.pajottenland.be. Deelnameprijs is 10 euro (voor kinderen onder de 12 jaar betaal je 7 euro).

Pajottenland

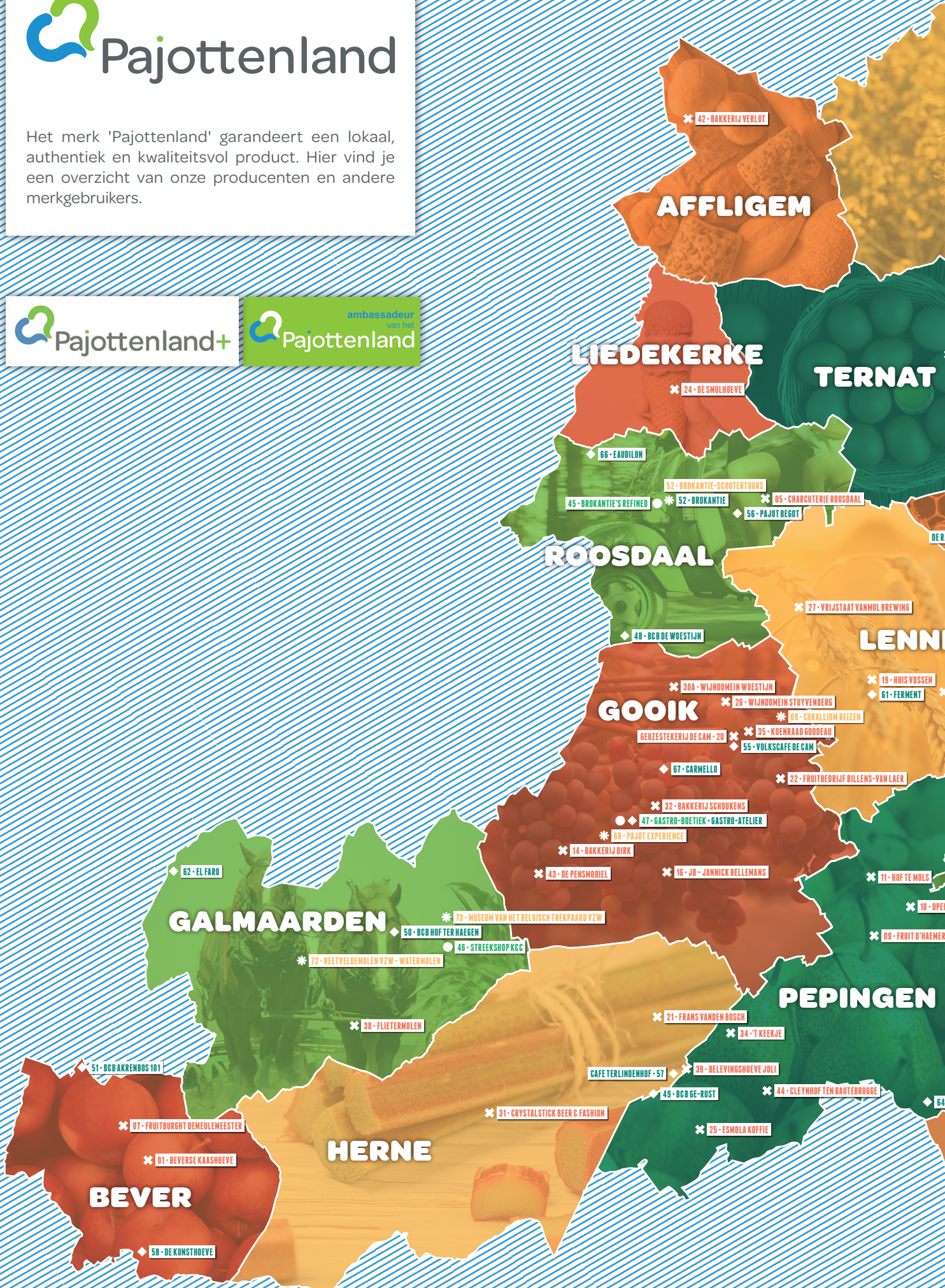
Het merk 'Pajottenland' garandeert een lokaal, authentiek en kwaliteitsvol product. Hier vind je een overzicht van onze producenten en andere merkgebruikers.

Pajottenland+

ambassadeur
van het
Pajottenland

✖ PRODUCENTEN MET PAJOTTENLANDMERK

Producenten-merkgebruikers & lid van cvba Lekkers uit het Pajottenland:

01 - BEVERSE KAASHOEVE

Halfharde kazen
 · Kerkhove 64, 1547 Bever
 · 054 58 86 84 · willy.de.ville@telenet.be
 · www.beversekaas.be

02 - HOF TER VRIJLEGEM

Koolzaadproducten: honing, dressing, gepeld koolzaad, ... - B&B
 · Boven Vrijlegem 41, 1730 Mollem
 · 02 452 85 45 / 0474 55 09 96 · info@hoftervrijlegem.be
 · www.hoftervrijlegem.be

03 - VALENTINO CHOCOLATIER

Pralines, chocolade, Lenniks Poireke, Brasser(bier)
 · Ninoofssteenweg 1026, 1703 Dilbeek
 · 02 567 05 71 · rob@valentino.be
 · www.valentino.be

04 - BROUWERIJ LINDEMANS

Geuze, kriek, ...
 · Lenniksebaan 1479, 1602 Vlezenbeek
 · 02 569 03 90 · info@lindemans.be
 · www.lindemans.be

05 - CHARCUTERIE ROOSDAAL

Hespen, nootham, ...
 · Broekstraat 4, 1760 Roosdaal
 · 054 34 34 21 · info@charcuterieroosdaal.be
 · www.charcuterieroosdaal.be

06 - KRIJMSHOP BVBA

Ijs en pannenkoeken - IJssalon
 · Kasteelstraat 37, 1750 Gaasbeek
 · 02 532 41 08 · info@krijmeriegaasbeek.be
 · www.krijmeriegaasbeek.be

07 - FRUITBURGH DEMEULEMEESTER

Fruitsappen-appelen-peren
 · Burght 27, 1547 Bever
 · 0494 72 56 76 · demeuulemeester27@skynet.be

08 - CONFISERIE PASCALINE

Confiserie
 · Sleutelbloemenlaan 13, 1640 Sint-Genesius-Rode
 · 02 390 98 73 · info@pascaline.be
 · www.confiserie-pascaline.be

09 - FRUIT D'HAEMER

Appelen-peren-ruitsappen
 · Vroembos 13, 1670 Pepingen
 · 02 361 16 96 / 0495 64 96 73 · info@fruitdhaemer.be
 · www.fruitdhaemer.be

10 - OPEN UP DISTILLERY

Gin-jenever
 · Boekhoutstraat 28, 1670 Pepingen
 · 0495 30 38 68 · manu@openupdistillery.be
 · www.groundcontrolgin.be

11 - HOF TE MOLS

Zuivel en dessertjes
 · Lossestraat 3a, 1670 Pepingen
 · 02 532 07 40 / 0478 44 08 37
 · mia.vergauwe@hotmail.com

12 - ZOETE POTJES

Ambachtelijke confituren en granola's
 · Geraardsbergestraat 67, 1703 Schepdaal
 · 0497 60 56 13 · info@zoetepotjes.be
 · www.zoetepotjes.be

13 - KAASMAKERIJ WALSCHOT

Mandjeskaas en plattekaas
 · Steenweg op Ukkel 161, 1650 Beersel
 · 02 331 03 51 · walschot.nv@skynet.be

14 - BAKKERIJ DIRK

Allerlei gebakjes
 · Kloosterstraat 23, 1755 Oetingen
 · 054 56 80 71 · bakker.dirk.oetingen@skynet.be

15 - BROUWERIJ ANGERIK

Bier: Dilleke, ...
 · Snakkaertstraat 30, 1700 Dilbeek
 · 0477 37 15 86 · info@angerik.be
 · www.angerik.be

16 - JB - JANNICK BELLEMANS

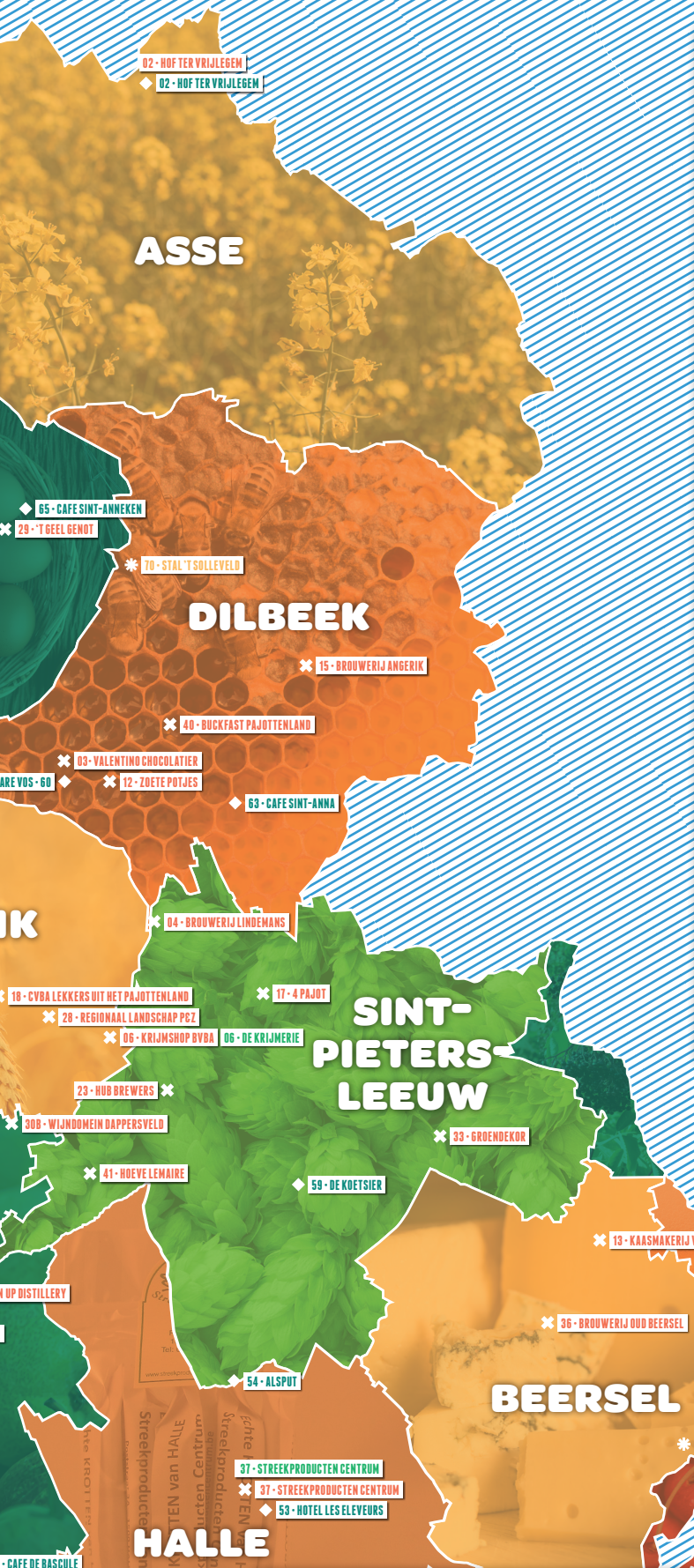
Vierbesproducten: siroop, bloesemsap, Castrum, ...
 · Daalstraat 20, 1755 Kester
 · 0472 75 62 99 · bellemans.jannick@gmail.com
 · www.jb-vierproducten.be

17 - 4 PAJOT

Bier: Wutte Mie, Stoute Miel, Mr.Ving, Guuëkenèèr, Bruegels FietsFeestbier, ...
 · Zeypestraat 38, 1602 Vlezenbeek
 · (brouwerij Konijnestraat 86)
 · 0496 23 61 58 · raymond@4pajot.be
 · www.4pajot.be

18 - CVBA LEKKERS UIT HET PAJOTTENLAND

Verdeelt producten van bovenvermelde producenten
 · Trontingen 15, 1750 Lennik
 · 0478 39 12 53 · fvaeremans@telenet.be
 · www.lekkersuithetpajottenland.be
 · Administratie en distributie: Frederik Vaeremans

● VERKOOPPUNTEN MET PAJOTSE PRODUCTEN

06 - DE KRIJMERIE

Pajotse producten
 · Kasteelstraat 37, 1750 Gaasbeek · www.krijmeriegaasbeek.be
 · 02 532 41 08 · info@krijmeriegaasbeek.be

37 - STREEKPRODUCTEN CENTRUM

Allerhande producten
 · Poststraat 3a, 1500 Halle · www.streekproductencentrum.be
 · 02 361 31 90 · info@streekproductencentrum.be

45 - BROKANTIE'S REFINED

Streekproductenwinkel
 · Korte Kamstraat 6, 1760 Roosdaal · www.brokantie.be
 · 0494 73 99 74 · informatie@brokantie.be

46 - STREEKSHOP KCC

Winkel - verkooppunt van Pajotse producten
 · Ninoofssteenweg 26, 1570 Vollezele · www.knc-vollezele.be
 · 0473 58 02 40 · kristien.snoeck@skynet.be

47 - GASTRO-BOETIEK

Eerlijke, lokale, huisbereide, uit eigen kweek met liefde bereide producten
 · Lenniksestraat 65, 1755 Oetingen · www.gastroatelier.be
 · 054 56 81 07 · info@gastroatelier.be

✳️ PRODUCENTEN MET PAJOTTENLANDMERK

Andere producenten-merkgebruikers:

19 - HUIS VOSSEN

Lenniks Poireke: perenjenever en pralines
 · A. Algoetstraat 2b, 1750 Lennik
 · 02 532 42 20 · kris.couvent@chateaupabus.com
 · www.huisvossen.be

20 - GEUZESTEKERIJ DE CAM

Geuze en kriel
 · Dorpsstraat 67a, 1755 Gooik
 · 0476 81 68 06 · geuzestekerij.de.cam@gooik.be
 · www.lambicland.be

21 - FRANS VANDEN BOSCH

Appelen-peren-honing
 · Tweekapellenstraat 11, 1540 Herfelingen
 · 02 396 11 03 · fransvandenbosch@skynet.be

22 - FRUITBEDRIJF BILLENS-VAN LAER

Aardbeien-peren-appelen-fruitap
 · Meintjesstraat 5, 1755 Gooik
 · 02 532 49 09 · 0473 23 46 96 · billens.luc@skynet.be

23 - HUB BREWERS

Bier: Rosten Uil, Rosten Uil Barrel Aged
 · Postweg 399, 1600 Sint-Pieters-Leeuw
 · 0478 24 65 94 · info@hubbrewers.be

24 - DE SMULHOEVE

Ijs, ijsstaarten en ijspralines - IJssalon
 · Cathemlindeweg 160, 1770 Liedekerke
 · 0478 62 12 69 · info@smulhoeve.be
 · www.smulhoeve.be

25 - ESMOLA KOFFIE

Koffie
 · Bosstraat 22, 1670 Heikruis
 · 0471 54 24 19 · info@koffieesmolab.be
 · www.koffieesmolab.be

26 - WIJNDOMEIN STUYVENBERG

Schuimwijn
 · Eeckelstraat 54, 1755 Gooik
 · 0475 41 63 16 · hendrik.coysman@caponthehill.com
 · www.stuyvenberg.com

27 - VRIJSTAAT VANMOL BREWING

Bieren: Gronckel (blond + tripel) en Prins van Brabant
 · Nellekensstraat 42a, 1750 Lennik
 · 0473 96 99 21 · erwin@vanmol.net
 · www.vanmol.net/vrijstaat-vanmol-brewing

28 - REGIONAAL LANDSCHAP P&Z

Bier: Tongsneyder
 · Donkerstraat 21, 1750 Lennik
 · 02 452 60 45 · info@pajot-zenne.be
 · www.pajot-zenne.be

29 - 'T GEEL GENOT

Advocaat en afgeleide producten, limoncello
 · Gemeentehuisstraat 4, 1740 Ternat
 · 0485 83 28 37 · info@hetgeelgenot.be
 · www.hetgeelgenot.be

30A - WIJNDOMEIN WOESTIJN

30B - WIJNDOMEIN DAPPERSVELD
Wijnen en mousserende wijnen
 · Drie Egyptenbaan 11, 1755 Gooik · 0472 97 30 58
 · Zwarte Molenstraat 66, 1670 Eilingen · 0475 83 83 56
 · www.dappersveldwoestijn.be
 · info@dappersveldwoestijn.be

Producenten-merkgebruikers met marktverkoop:

42 - BAKKERIJ VERLOT

Brood, ontbijtkoeken, gebakjes, ijs, ...
 · Mazitstraat 7, 1790 Affligem
 · 0498 11 04 69 · lotssandra@gmail.com

43 - DE PENSMOBIEL

Pensen, droge worsten, balletjes in tomatensaus, ...
 · Schavoliestraat 21, 1755 Oetingen
 · 0498 24 05 96 · rudy@depensmobiel.be
 · www.depensmobiel.be

31 - CRYSTALSTICK BEER & FASHION

Rabarberbier, rabarberlikeur en rabarbergin
 · Lindestraat 49, 1540 Herne
 · 0491 93 55 03 · kurt@crystalstick.beer
 · www.crystalstick.beer

32 - BAKKERIJ SCHOUKENS

Brood en gebak
 · Wolvenstraat 38, 1755 Gooik
 · 0476 86 36 32 · schoukenswim@gmail.com

33 - GROENDEKOR

Rozenkekerij & tuincentrum
 · Bergensesteenweg 408, 1600 Sint-Pieters-Leeuw
 · 02 377 86 32 · info@groendekor.com
 · www.groendekor.com

34 - TKEEKJE

Bakkerij/hoevewinkel/foodtruck
 · Molenhofstraat 54, 1670 Heikruis
 · 0475 85 63 29 · tkeekje@gmail.com
 · www.tkeekje.be

35 - KOENRAAD GODDEAU

Bier 'Goyck'
 · Monseigneur Abbeloosstraat 2, 1755 Gooik
 · 0476 42 59 52 · koenraad.goddeau@gmail.com
 · www.toots.be

36 - BROUWERIJ OUD BEERSEL

Lambiekbieren
 · Laarheidestraat 230, 1650 Beersel
 · 0486 36 58 43 · gert@oudbeersel.com
 · www.oudbeersel.com

37 - STREEKPRODUCTEN CENTRUM

Fruittwijnen, Halse krotten, ...
 · Poststraat 3a, 1500 Halle
 · 02 361 31 90 · info@streekproductencentrum.be
 · www.streekproductencentrum.be

38 - FLIETERMOLEN

Graanproducten
 · Flieterkouter 43a, 1570 Tollembeek
 · 054 24 80 83 · 0498 80 33 53 · lien@flietermolen.be
 · www.flietermolen.be

39 - BELEVINGSHOEVE JOLI

Confituren en fruitsap + 'bezoek en beleving op de hoeve'
 · Terlingenstraat 1, 1670 Heikruis
 · 0473 57 26 21 · info@jolihoef.be
 · www.jolihoef.be

40 - BUCKFAST PAJOTTENLAND, IMKER NOEL DE SCHRIJVER

Honing, propolis, stuifmeel & koninginnenbri
 · Kraanstraat 22, 1703 Schepdaal
 · 0476 45 12 18 · buckfastpajottenland@gmail.com
 · www.buckfastqueens.be

41 - HOEVE LEMAIRE

Aardappelen eigen teelt, gekweekt in het Pajottenland
 · Jan Vandersteenstraat 1, 1600 Oudenaken
 · 0479 78 76 13 · info@hoevelemaire.be
 · www.hoevelemaire.be

◆ LOGIESAANBIEDERS, HORECA EN CATERING

Logiesaanbieders:

48 - BEB DE WOESTIJN

· Woestijnstraat 4, 1760 Roosdaal
 · 0476 40 41 29 · info@bndewoestijn.be
 · www.bndewoestijn.be

49 - BEB GE-RUST

· Terrest 3, 1670 Heikruis
 · 02 308 97 16 · info@ge-rust.be
 · www.ge-rust.be

50 - BEB HOF TER HAEGEN

· Crijnemstraat 10, 1570 Vollezele
 · 0474 95 77 58 · info@hofterhaegen.be
 · www.hofterhaegen.be

02 - BEB HOF TER VRIJLEGEM

· Boven Vrijlegem 41, 1730 Mollem
 · 02 452 85 45 · 0474 55 09 96 · info@hoftervrijlegem.be
 · www.hoftervrijlegem.be

51 - BEB AKRENBOS 101

· Akrenbos 101, 1547 Bever
 · 0485 07 00 89 · info@akrenbos101.com
 · www.akrenbos101.com

52 - BROKANTIE VAKANTIEWONING

· Korte Kamstraat 32, 1760 Roosdaal
 · 0494 73 99 74 · informatie@brokantie.be
 · www.brokantie.be

53 - HOTEL LES ELEVEURS

· Suikerkaai 1a, 1500 Halle
 · 02 361 13 40 · les.eleveurs@myonline.be
 · www.les-eleveurs.be

Logies met restaurant:

54 - ALSPUT

Hotel, restaurant en taverne
 · Hollestraat 108, 1500 Halle · www.alsput.com
 · 02 356 76 47 · mieke@alsput.com

Restaurants en cafés:

55 - VOLKSACFE DE CAM

Restaurantie en catering
 · Dorpsstraat 67, 1755 Gooik
 · 02 532 21 32 · volkscafedeacam@hotmail.com
 · www.deacam.info

56 - PAJOT BEGOT

Restaurantie, catering en drankgelegenheden
 · Strijtemplein 15, 1760 Roosdaal
 · 0497 70 28 96 · inclusief.pajottenland@zonnelied.be
 · www.pajotbegot.be

57 - CAFE TERLINDENHOF

Volkscafé en groot terras met Pajotse versnaperingen – eigen picknick toegelaten
 · Terlingenstraat 13, 1540 Herne
 · 02 396 38 03 · sofie@terlindhof.be
 · www.terlindhof.be

58 - DE KUNSTHOEVE

Faestzaal met Pajotse producten
 · Romont 5, 1547 Beve
 · 0485 73 11 79 · thierryvanreckem@hotmail.com
 · www.dekunsthoeve.be

59 - DE KOETSIER

Brasserie-taverne
 · Joseph Depauwstraat 27, 1600 Sint-Pieters-Leeuw
 · 02 310 99 93 · dekoetsier@telenet.be
 · www.dekoetsiersintpietersleeuw.be

60 - DE RARE VOS

Restaurant
 · Marktplein 22, 1703 Schepdaal
 · 02 569 20 86 · info@derarevos.be
 · www.derarevos.com

Catering:

67 - CARMELLO

Ontbijtmanden
 · Hoezenbroekstraat 16, 1755 Gooik
 · 0474 67 65 34 · info@carmello.be
 · www.carmello.be

47 - GASTRO-ATELIER

· Lenniksstraat 65, 1755 Oetingen
 · 054 56 81 07 · info@gastroatelier.be
 · www.gastroatelier.be

✳️ AANBIEDERS VAN RECREATIE, BELEVING EN ATTRACTIES

52 - BROKANTIE-SCOOTERTOURS

Scooterverhuur en -tochten
 · Korte Kamstraat 32, 1760 Roosdaal
 · 0494 73 99 74 · mail@scootertours.be
 · www.scootertours.be

69 - PAJOT EXPERIENCE

Scooterverhuur en -tochten
 · Lenniksstraat 65, 1755 Gooik
 · 0485 89 43 58 · info@pajot-experience.be
 · www.pajot-experience.be

70 - CORALLIUM REIZEN

Verhuur 2pk's en VW-busjes met Pajots arrangement
 · Edingssteenweg 99, 1755 Gooik
 · 02 532 01 23 · info@corallium.be
 · www.corallium.be

71 - STAL 'T SOLLEVELD

Huifkartochten & krotsritten met Brabantse trekpaarden
 · Molenstraat 43, 1700 Sint-Martens-Bodegem
 · 0473 36 26 35 · dirk.remaut@pandora.be

72 - BIERCENTRUM DE LAMBIEK

Biercentrum + verkoop lambiekbieren op bestelling en bij bezoek + dienst Toerisme Beersel
 · Gemeenveldstraat 1, 1652 Alsenberg
 · 02 359 16 36 · visit@beersel.be
 · www.delambiek.be

73 - HEETVELDEMOLLEN VZW - WATERMOLEN

Bezoekerscentrum en nog werkende watermolen
 · Munkbaan 1, 1570 Tollembeek
 · Hubert: 0474 38 88 99 · Monique: 0473 79 19 86
 · www.heetveldemolten.be
 · heetveldemolten@gmail.com

74 - MUSEUM VAN HET BELGISCH TREKPAARD VZW

Bezoekerscentrum van het Belgisch trekpaard
 · Oudstrijdersplein 4, 1570 Vollezele
 · 054 58 91 67 (via Toerisme P&Z kantoor Galmaarden)
 · www.museumvanhetbelgischtrekpaard.be
 · museum.trekpaard@hotmail.com

Heb jij ook interesse in het verhaal van het Pajottenland? In de Pajotse producten? In de toeristische en recreatieve vermarkting van onze streek? Ben je zelf een Pajotse producent? Verkoop je Pajotse producten in je winkel? Werk je in je restaurant met Pajotse producten? Heb je een bedrijf in de toeristische of recreatieve sector?

Neem gerust contact op met ons:

Molenstraat 26, 1760 Roosdaal
 Tel: 054 50 02 45

jos.huwaert@pajottenland.be · merkverantwoordelijke · 0474 71 90 59
 katrien@pajottenland.be · robrecht@pajottenland.be

OP DE SCHOOLBANKEN VAN DE LAMBIEK ACADEMIE

Als je op café een Oude Geuze of een ander lekker lambiekbier bestelt, wil je daar graag een deskundig woordje uitleg bij. Daarom organiseert de Hoge Raad voor de Ambachtelijke Lambiekbieren (HORAL) op tijd en stond de Lambiek Academie. Een leerrijke dag waar horeca-uitbaters en hun personeel ondergedompeld worden in de cultuur, tradities en geschiedenis van lambiek.

Op 3 september verzamelden 18 geïnteresseerden uit binnen- en buitenland in bezoekerscentrum De Lambiek. Er waren meer gegadigden, maar Covid-19 dacht daar anders over. Bio-ingenieur Sep Roggeman van brouwerij Lindemans gaf er de aanwezigen inzicht in de unieke brouwmethode. Docent bierkunde en zytholoog Luc De Raedemaeker schetste de geschiedenis en de tradities van lambiek, geuze en kriek in het Pajottenland en de Zennevallei. En daarna volgde de praktijk: het schenken, ruiken en proeven.

Internationale fans

De Lambiek Academie vindt twee keer per jaar plaats: de ene keer in het Nederlands en de andere keer in het Engels. Tijdens de jongste editie was Engels de spreektaal. "Omdat er telkens veel internationale interesse is. Er zijn altijd wel enkele Amerikanen, Spanjaarden en Ita-

lianen aanwezig", vertelt Luc De Raedemaeker. "Ditmaal zouden er vijf Zweden komen, maar door de coronamaatregelen moesten ze forfait geven. Toch waren er ook nu mensen met Duitse en zelfs Israëlische achtergrond."

De 'studenten' van de Lambiek Academie zijn al lang niet meer enkel mensen uit de horeca, zoals aanvankelijk de bedoeling was. "Ik schat dat 40% van hen professionelen zijn, de overige 60% komt uit interesse en leergierigheid. Er zijn ook brouwers bij die hopen om in hun thuisland hun eigen geuze te brouwen. Dat kan, maar toch zal dat brouwsel nooit hetzelfde zijn dan wat hier in het Pajottenland en de Zennevallei uit de brouwketels komt. Lambiek bestaat al honderden jaren in deze streek. De brouwers koesteren hun vakmanschap en de unieke wilde gisten doen de rest. Die combinatie is het geheim van lambiek."

Bier van 'den bomp'

De Lambiek Academie bestaat al tien jaar. Eind vorige eeuw zou een cursus over lambiekbier amper volk gelokt hebben. "Want in de jaren '80 dronk niemand geuze. Dat was het bier van 'den bomp', het was zuur en slecht. Maar vandaag is

iedereen er dol op. Artisanale en speciale bieren worden steeds populairder. En als er één bier is dat artisaan en speciaal is, is het wel kriebier en Oude Geuze. Het is een verhaal dat alle elementen heeft: een mooie regio, de mystiek van wilde fermentatie en een eeuwenoude traditie. Dat beseffen de mensen tot ver buiten onze grenzen. Als ik zie met hoeveel respect Oude Geuze in het buitenland wordt gedronken, dan maakt me dat trots."

Geen pilsje

Welke tip kan Luc nog geven, bij het schenken van een geuze op café? "Als je de fles ontkurkt, richt die dan niet naar de klant. Er zit druk achter en een ongeluk is snel gebeurd. Behandel het bier met het nodige respect. Het duurt jaren om Oude Geuze te maken. Serveer het dus niet als een doodgewoon pilsje."

Dus als je straks een Oude Geuze bestelt voor die frisse, zachte en zurige smaak, vraag de café-uitbater gerust om een woordje uitleg. Als hij de Lambiek Academie heeft gevolgd, spreekt hij met kennis van zaken.

**"Behandel
lambiekbier
met respect."**

OP ZOEK NAAR DE VERBORGEN BETEKENISSEN

Ook kunst kan je leren lezen! Wist je dat kunstenaars vaak heel wat diepere en verborgen boodschappen in hun werken steken? Ook in onze streek kan je verborgen betekenissen ontdekken en geven symbolen tal van geheimen prijs aan wie de betekenis wil kennen. Wij nemen je mee naar de geheime wereld van iconografie en symboliek in het Pajottenland en de Zennevallei.

Een vak apart

Er is een hele studie gewijd aan het bestuderen en beschrijven van kunst en haar verborgen betekenissen: de iconografie. Je interpreteert dan kleuren, objecten, houdingen ... waar de kunstenaar een extra boodschap mee wil brengen. Sommige betekenissen kennen we natuurlijk allemaal. Bijvoorbeeld de man aan het kruis. De meesten weten wel dat het over Jezus gaat. Maar vaak geeft de kunstenaar ook veel subtielere verwijzingen in een werk mee. Denk maar aan het afbeelden van een hond, zoals in het portret van Giovanni Arnolfini en zijn vrouw. Een hond staat voor trouw en opoffering. De hond, die hier tussen het echtpaar staat, staat dus voor trouw tussen het koppel. Vandaag moet je echter al heel wat studeren om de betekenissen écht te doorgronden. We gaan op onderzoek.

Zeg het met bloemen

Tijdens het Van Eyckjaar kan natuurlijk ook het Lam Gods niet ontbreken. Bovendien is er een link met onze streek. Zo was Joos Vijd de opdrachtgever van het veelluik de heer van Pamel-Ledeberg. Een Pajots landschap herkennen we misschien niet meteen op het schilderij, maar wel meer dan 75 planten en bloemen en laat die nu net een verrassende betekenis hebben. Zo staan de meiklokjes symbool voor absolute zuiverheid, prilheid, oprechtheid en discretie. De paardenbloem staat dan weer voor gematigdheid ofwel 'doe maar normaal dan doe je al gek genoeg'. Hoewel de paardenbloem als onkruid wordt gezien, is het symbolisch gezien ook de bringer van het geluk, net zoals het meiklokje. Het viooltje is het symbool van nederigheid. Het wordt geassocieerd met Christus en staat soms op religieuze afbeeldingen. Het driekleurige viooltje is ook het symbool voor de Vrijdenkerij en staat voor de liefde tussen twee vrouwen. Kortom stel voortaan je boeketje met zorg samen, als je het vooral met bloemen zegt!

'Portret van Giovanni Arnolfini en zijn vrouw', Jan van Eyck, 1434.

'Het Lam Gods', gebroeders Van Eyck, 1432.

Beesten vol betekenis

Dat het Lam symbool staat voor Christus, is voor de iedere kunsthistoricus en amateur-icograaf een evidentie, maar wat willen al die andere beesten zeggen? Duiven bijvoorbeeld zie je vaak verschijnen. Niet alleen buiten op straat, maar ook in heel wat kunstwerken. Een duif staat voor eenvoud, onschuld en zuiverheid. In het christendom is de duif vooral symbool van de Heilige Geest. Evangelisten worden vaak afgebeeld met een duif aan hun oor, symbool voor het geloof dat hun geschriften zijn ontstaan op goddelijke ingeving. Pauwen die niet alleen de huisdieren van dienst zijn in het Kasteel van Gaasbeek, komen veelvuldig voor in de art-nouveau en staan ook symbool voor onsterfelijkheid en hoogmoed.

De ontvoering van Europa' van Koenraad Tinel. De Fenicische prinses Europa zit op de rug van een rennende stier die de god Zeus moet verbeelden.

'Het oestermaal', Frans van Mieris de Oudere, 1661.

Stieren gewelddadige beesten? Een echte dierenkenner weet beter. Bovendien symboliseert de stier potentie en kracht. Volgens de oude Grieken vermomde Zeus zich als het dier om Europa te kunnen beminnen en ook vandaag staat de stier nog steeds symbool voor het continent.

Nog zo een stevig dier is de leeuw. In het oude China stond de leeuw symbool voor dapperheid, in het boeddhisme voor wijsheid. In de middeleeuwen stond het dier voor waakzaamheid. De leeuw had volgens hen geen slaap nodig en werd daarom later nog vaak aan de ingang van paleizen en op vaandels en schilden gezet.

Affiche voor het salon van La Libre Esthétique, 1898.

Zeg het met schelpen

In de 17de eeuw stonden oesters gekend als afrodisiacum en werden ze vaak afgebeeld op bordeeltaferelen. De schelp en de parel staan symbool voor het vrouwelijke geslachtsorgaan en dus ook geboorte en seksualiteit. Veel braver is de hartschelp of de Sint-Jacobsschelp die je in onze streek kan vinden. Deze staat symbool voor nederigheid en armoede en wijst je de weg naar Compostella.

Een wapenschild voor iedereen

Nog zo een vak apart: de heraldiek of de wapenkunde. Sinds de 12de eeuw ontstond in Europa de gewoonte om wapenuitrustingen van ridders te versieren met symbolische voorstellingen. Naarmate de tijd evolueerde, plaatsten ze deze symbolen op hun wapenschild. Vanaf dan noemen we ze 'blazoenen' of 'wapens'. Hoewel wapenschilden hoe langer hoe meer vervangen worden door gestileerde logo's, beschikken tal van gemeenten uit onze streek nog steeds over een wapenschild met elk hun specifieke betekenis.

Zo staat de blauwe achtergrond in de schilden van Dilbeek en Ternat symbool voor wetenschap en waarheid. Rood - oftewel keel zoals deze kleur heet in heraldische termen - in de schilden van Affligem, Bever en Liedekerke staat dan weer voor moed en opoffering. Een wapen kan bestaan uit alleen een schild, maar vaak voegt men rondom verschillende zaken toe zoals dit het geval is voor het wapenschild van Drogenbos. Bij het schild van Lennik sieren drie morenkoppen het schild. Een morenkop is een menselijk figuur of een deel van een mens, meestal een hoofd. Let op het verwantschap met dat van Linkebeek: ook hier sieren drie morenkoppen het schild in keel en zilver. Ook de wapens van Dilbeek en Ternat zijn sterk visueel verwant. Het onderste deel in het wapen van Dilbeek verwijst naar Schepdaal en Sint-Ulriks-Kapelle, door het wapen van de Fourneau de Cruyckenbourg die in de vroege 17e eeuw deze plaatsen verwierven. Jawel Cruyckenbourg, zoals in kasteel Kruikenburg en zoals het schild van Ternat.

En ook al dateren de meeste gemeentelijke wapenschilden uit vorige eeuw ... geef toe zo'n schild heeft toch een pak meer historische charme dan een logo.

Dilbeek

Ternat

Fourneau de Cruyckenbourg

Affligem

Bever

Liedekerke

Drogenbos

Lennik

Linkebeek

AAN DE SLAG MET DE KIDS?

Check dan zeker de webstek van de erfgoedcel. Je vindt er allerlei inspiratie om zelf je wapen samen te stellen en handige sjablonen.

ACHTER DE SCHERMEN VAN HET HERDEREN

Een herder in het Pajottenland, even leek het opnieuw mogelijk ... Gedurende twee jaar was Hugo O uit Gooik als Herder van het Pajottenland actief. Het project moest jammer genoeg stopgezet worden omwille van financiële redenen. Maar de passage van de herder is niet onopgemerkt voorbij gegaan. Een digitale publicatie over 'onze' herder en andere herders in Vlaanderen vertelt een mooi verhaal.

Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei heeft samen met De Kleine Expeditie en provincie Vlaams-Brabant een digitale publicatie gemaakt over 'onze' herder en andere herders in Vlaanderen. Het is een verhaal van vroeger, nu en een onzekere toekomst. PenZine sprak met

cultureel erfgoedkenner Johan Buytaert die de digitale publicatie opgemaakt heeft.

Hoe ben je als erfgoedkenner op het spoor van de herder gekomen?

De Kleine Expeditie, de erfgoedonderneming waar ik voor werk, kreeg als vraag om onderzoek te doen naar de geschiedenis van herderen in het Pajottenland en de Zennevallei. Een herder spreekt dadelijk tot de verbeelding. We begrepen al snel dat een herder niet enkel gaat over erfgoed, maar ook over natuur, landbouw en het verbinden van mensen met hun omgeving. Erfgoed gaat niet zozeer over stoffige getuigenissen uit het verleden, maar leert ons iets over waar we vandaan komen en doet ons met een andere bril kijken naar hoe we vandaag leven.

Jullie hebben er een digitale publicatie van gemaakt. Waarom?

Tijdens ons onderzoek zijn we in contact gekomen met kinderen en kleinkinderen van herders. We hebben zelfs nog iemand kunnen interviewen die actieve herder geweest is vanaf zijn 8 jaar. Die ontmoeting, met Florent, zal me altijd bijblijven. Ook vanuit de kennismaking met Hugo en de andere herders, beschikten we al snel over veel beeld- en geluidsmateriaal. Met een interactieve digitale publicatie kunnen we dit beter laten 'spreken' dan een boek of een brochure. De interactieve publicatie is op deze manier ook een deel archief voor de toekomst.

Zie jij een toekomst voor herders?

Het is geen evidente zaak om financieel rond te komen. Vroeger stonden herders

“Een Herderplatform zou heel waardevol zijn.”

*Johan Buytaert
van De Kleine Expeditie*

vaak aan de rand van de maatschappij en leefden ze in armoede. Maar ook vandaag hebben we vastgesteld dat de nieuwe generatie herders al haar creativiteit nodig heeft om rond te komen. Sommige herders zetten eerder in op educatie en evenementen, anderen kunnen zich beredderen doordat ze grote gebieden in beheer gekregen hebben. Veel hangt af van het type landschap.

En hoe zit het dan concreet in onze regio?

Het Pajottenland en de Zennevallei hebben geen grote aaneengesloten gebieden heidelandschap of graslanden die zich vlot lenen voor begrazing. De versnippering en variatie in jullie landschap maakt het moeilijker voor een herder. Die moet dan veel energie steken in het verplaatsen van zijn kudde en het bij elkaar puzzelen van kleine opdrachten. Nochtans denk ik wel dat het mogelijk is, mits meer samenwerking en de oprichting van een soort van platform waar overheden, verenigingen, bedrijven en herders zich mee achter zouden zetten. Een Herderplatform zou heel waardevol zijn en er opnieuw voor kunnen zorgen dat ieder landschap zijn verdiende herder krijgt, ook het Pajottenland!

24

INTERACTIEVE PUBLICATIE 'HERDER VAN HET PAJOTTENLAND'

Maak kennis met Hugo, andere herders en het levende erfgoed van herders, hun kuddes, honden en landschap. Initiatief van Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei in samenwerking met De Kleine Expeditie, Paddenbroek, Heemkundige Kring van Gooik en provincie Vlaams-Brabant. Surf naar www.herdervanhetpajottenland.be

“HET GRANENNETWERK PAST PERFECT IN DE KOPPIGHEID VAN 3 FONTEINEN”

Wie een geuze of kriek 3 Fonteinen voorgeschoteld krijgt, proeft het meteen: dit ambachtelijke bier heeft een koppig karakter, net zoals Gaston en Armand Debelder, de bezielers van de brouwerij. Het is dan ook niet verwonderlijk dat we als inwoners van de Zennevallei & het Pajottenland maar al te trots zijn op 'ons' bier. Ook heel wat lokale boeren proeven met veel fierheid dit biertje van spontane gisting, want dankzij het granennetwerk leveren zij rechtstreeks een bijdrage aan deze champagne onder de bieren.

Het verhaal van het granennetwerk begon enkele jaren geleden. Brouwerij 3 Fonteinen en de Gooikse bioboer Tijs Boelens sloegen de handen in elkaar in de zoektocht naar de originele tarwelandrassen die vroeger onze regio sierden. “De Zennevallei en het Pajottenland stonden ooit vol met uitstekende brouwergerst en originele tarwelandrassen, met in het bijzonder de Kleine Rosse van Brabant. Deze granen werden tot de jaren '60 gebruikt voor de terroirbieren bij uitstek: lambik, geuze en kriek”, vertelt Lucas Van den Abeele, coördinator van het granenproject Brouwerij 3 Fonteinen. “Helaas ging de Belgische brouwergerst verloren door de industrialisering en de anonimisering van het landbouw- en voedselsysteem. Momenteel is minder dan 3% van de granen die gebruikt wordt door Belgische brouwers effectief van Belgische oorsprong”, legt Lucas uit. 3 Fonteinen zag wel graten in de zoektocht van boer Tijs naar het telen van oude graanrassen. Tijs werkte op dat moment voor Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei waarbij hij het kweken van Pajotse graanvariëteiten testte binnen het project Water & Wind.

Een meerwaarde voor lokale boeren
“Wij willen met de brouwerij ons steentje bijdragen om de volledige graanketen meer lokaal te maken. Dit door de lokale boeren te betrekken bij ons product en

hen vooral ook een meerwaarde bieden.” Het granennetwerk werd drie jaar geleden voorzichtig opgestart met drie boeren en kan intussen al rekenen op 15 vaste landbouwpartners. “Het netwerk moet een veerkrachtig model zijn met een eerlijke en langetermijnsamenwerking tussen boer en afnemer. We doen ook onderzoek om het aantal oude rassen te vermeerderen en kennisuitwisseling tussen de boeren staat hierbij centraal. Het einddoel is om een selectie van rassen te vinden die aangepast zijn aan zowel het Pajotse klimaat en de leemrijke bodem, specifieke biologische teeltmethoden en de vereisten van afnemers”, gaat de landbouwingenieur verder.

Verder experimenteren

Met het netwerk wordt momenteel volvoerende lokale gerst en tarwe geoogst om brouwerij 3 Fonteinen volledig mee te bevoorraden. “Maar we willen de boeren niet louter van ons afhankelijk maken, want je weet nooit wat er gebeurt. Daarom zijn we bezig andere verwerkers, zoals molenaars, bakkers, mouterijen en andere brouwerijen te betrekken. En we vinden het ook belangrijk om verder te experimenteren en niet bij één graansoort te blijven. In het netwerk testen we ondertussen met een dertigtal tarwerassen en een twintigtal gerstrassen en gaan we na welke invloed deze hebben op de smaak van het bier.”

Nog even geduld ...

Op het proeven van de geuze, gebrouwen met de grondstoffen uit het granennetwerk, is het nog even wachten. “De lambik is er al, maar nu duurt het toch nog drie jaar vooraleer de geuze ervan op de markt kan komen. Je merkt, geuze brouwen is een arbeidsintensief proces van jaren”, besluit Lucas.

Info: granen.3fonteinen.be en www.3fonteinen.be

**BROUWERIJ 3 FONTEINEN
(MET LAMBIK-O-DROOM)
IS OOK VERDELER VAN ONS
PENZINE, WAARVOOR DANK!**

WIN EEN BIERPAKKET TER WAARDE VAN 75 EURO EN BELEEFBONNEN VAN TOERISME VLAAMS-BRABANT (WAARDE 20 EURO)

25

Brouwerij 3 Fonteinen verrent onze lezers met vijf bierpakketten. Daarnaast maakt Toerisme Vlaams-Brabant ook nog eens tien lezers blij met twee beleefbonnen, te besteden in onder andere de Lambik-o-droom.

Wil je hier kans op maken, stuur ons dan het antwoord op volgende vragen. Uit alle juiste antwoorden trekt een onschuldige hand de winnaars.

Hoe oud is de gemiddelde geuze als die op de markt komt?

Hoeveel procent van de productie van brouwerij 3 Fonteinen gebeurt nu met lokale, traditionele tarwerassen?

Wat is de naam van de tarwe die vanouds gebruikt werd voor het lambiekbier uit de regio?

Mail je antwoorden (met vermelding van je contactgegevens) voor 15 december 2020 naar mieke@pajot-zenne.be of stuur het op naar Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei, Donkerstraat 21, 1750 Gaasbeek.

De winnaars van het bierpakket kunnen dit afhalen tijdens de openingsuren bij de Lambik-o-droom, de beleefbonnen worden digitaal bezorgd.

OVER BLOEMETJES EN BIJTJES...

Meer dan helft van de bijensoorten in ons land is verdwenen of met uitsterven bedreigd. Dat is slecht nieuws, want bijen zijn noodzakelijk voor het voortbestaan van mensen, dieren en planten. Daarom worden er in onze regio tal van initiatieven genomen om de bijenpopulatie in stand te houden. Onder het motto 'jong geleerd, is oud gedaan' zet Halle volop in op een educatieve werking rond bijen voor kinderen. Imker Yves Mostien uit Dworp zet mee zijn schouders onder dit project.

Op een zonnige zomerdag brengen we Yves een bezoekje in zijn wilde tuin. Een grote verscheidenheid aan planten, bloemen, kruiden en bomen vormen er een paradijs voor wilde bijen. De imker, die ook ondervoorzitter is van de Vlaamse Imkersbond voor Brussel & Omstreken, startte met zijn passie zo'n 45 jaar geleden. Hij legde zich toe op honingbijen. "Ik werkte op het militair domein van Sint-Genesius-Rode en we mochten er met een aantal personeelsleden een stukje tuin maken waar we ook fruitbomen op plantten. Maar die droegen geen fruit. Ik wilde wel eens weten hoe dit kwam en begon her en der navraag te doen. Zo kwam ik bij een imker terecht", steekt hij van wal.

Meer dan enkel honingbijen

Twintig jaar later werd zijn interessegebied uitgebreid. Aan de basis hiervan lag een project van de Universiteit Gent onder leiding van Dries Laget, werkzaam binnen het toenmalige labo Zoöfysiologie. "Ik kocht een kastje in het kader van

het project. Ik diende alles te noteren wat er gebeurde rond die kast, met een focus op de metselbijen. Dit heeft mijn passie enorm versterkt en zo ben ik me gaan verdiepen in allerlei soorten bijen", legt Yves uit. De imker werkte enkele jaren geleden mee aan het grote inventarisatieproject van bijen in Beersel (zie kaderstuk). "Helaas komt de bijenwerkgroep momenteel niet meer samen. Ik hoop dat het project binnenkort nieuw leven ingeblazen wordt", mijmert Yves.

Bijenhal in Warandepark

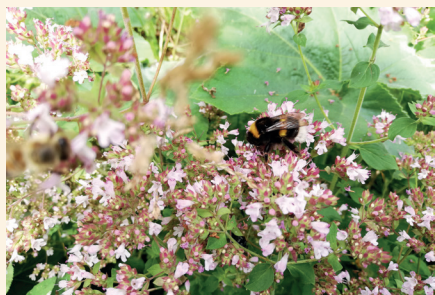
Maar Yves blijft niet bij de pakken zitten en engageert zich in Halle voor een bijenproject. De stad Halle richt, samen met Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei, een bijenhal op in het Warandepark van Essenbeek en kan rekenen op de medewerking van Yves. "Samen met Willy Dhaeseleer sta ik in voor het verzorgen van de bijen, het onderhoud van de bijenhal en voor het educatieve luik. We laten de bijenhal eerst bevolken en staan

dan we paraat om klassen of andere geïnteresseerde groepen uitleg te geven. Dan zullen we het vooral hebben over de honingbijen en de wilde bijen", gaat hij verder. In het Warandepark zal de bijenhal bestaan uit vier bijenkasten. Een ervan wordt bezet met foto's in de ramen. Zo kunnen bezoekers de verschillende fasen van het leven van de bijen zien.

Evenwicht bewaren

Yves oogst ook honing die hij verkoopt. Hij heeft in totaal 80.000 honingbijen in de winter en dit aantal verzesvoudigt in de zomer. "Ik had nog wat bijenkasten op het kasteeldomein van Revelingen in Sint-Genesius-Rode staan, maar deze worden nu bij mijn andere kasten in de Duling geplaatst", vertelt Yves. Maar het project wordt beperkt: "Als ik al mijn kasten er zou plaatsen, dan zou ik aan acht komen. Maar dat zal ik niet doen. Ik zal er zes behouden", gaat hij verder. Waarom? "Je moet als imker aandacht hebben voor de biodiversiteit en ervoor zorgen dat deze niet teveel belast wordt. Het is belangrijk het soortenevenwicht te bewaren", besluit hij.

Alle Halse scholen hebben in september het educatieve pakket ontvangen.

WIST-JE-DAT ...

- er in België zo'n 400 soorten bijen en 4000 soorten wespen leven
- het verschil tussen bijen en vliegen erin bestaat dat bijen – evenals wespen – twee paar vleugels hebben, waarbij alle vliegen slechts één paar vleugels bezitten
- hommels ook bijen zijn
- bijen gemiddeld een tonglengte hebben van 1 tot 9 mm afhankelijk van de soort. Daardoor kunnen niet alle bijen nectar halen uit elke soort bloem
- bijen dunne vliezige vleugels hebben en daarom behoren tot de orde van de vliesvleugeligen

INVENTARISATIE VAN BIJEN IN BEERSEL

Tijdens een tweejarig project werden in Beersel gerichte inventarisaties uitgevoerd om de populaties van wilde bijen in kaart te brengen. Daarbij werd de gemeente zo goed mogelijk uitgekamd, met bijzondere aandacht voor openbaar groen. In totaal werden er 130 soorten bijen waargenomen en 20 soorten goud-, graaf-, knots- en ploovleugelwespen geïdentificeerd. De meest bijzondere bijensoorten zijn de Groene en Texelse zandbij, waarvan populaties in Dworp ontdekt werden. Van de eerstgenoemde soort zijn dit momenteel de enige gekende populaties in België. Van de zeldzame Texelse zandbij lijkt het zwaartepunt van de Vlaamse verspreiding in Vlaams-Brabant te liggen. Daarnaast werden nog 11 andere bijensoorten als 'typisch Beerselse soorten' aangeduid. Het project liet toe bijzondere en waardevolle gebieden en percelen voor bijen te identificeren. Waardevolle hotspots blijken zowel natuurgebieden (Rilroheide), openbaar domein (kerk Alseberg), wegbermen (Dikkemeerweg) als private tuinen te zijn. De inventarisatie leverde de gemeente Beersel het label bijenvriendelijke gemeente op. Deze bekroning is een initiatief van de Vlaamse Vereniging voor Openbaar Groen (VVOG).

ZO CREEER JE EEN BIJEN-VRIENDELIJKE TUIN

Van voorgerecht tot dessert

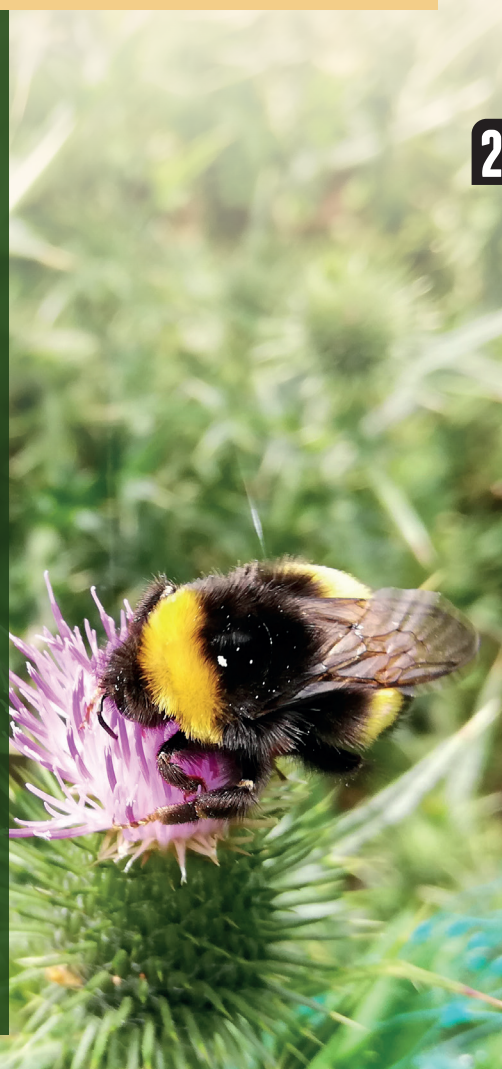
- Zorg voor bomen én struiken. Jaar na jaar zorgen bomen voor stuifmeel en nectar voor bijen. Goede voorbeelden zijn kers, pruim, appel, peer, kastanje, wilg en linde. Ook struiken verdienen een plek in de tuin. Alle heesters die bessen vormen, zijn bijentoppers. Voorbeelden: sleedoorn, meidoorn, aalbes, kruisbes, hulst, sneeuwbes, liguster ...
- Groendaken: ook bijen hebben graag een restaurant met uniek uitzicht. Groendaken zorgen voor extra natuur op weinig benutte plaatsen. Heel wat vetplantjes komen er tot bloei en lokken bijen.
- Klimplanten. Een lege muur? Overweeg dan eens om een klimplant te zetten. Enkele goede voorbeelden: vuurdoorn, botanische klimrozen, kamperfoelie en klimop.
- Laat het gras maar bloeien: bijen houden van een bloeiend gazon met paardenbloemen, klaver en madeliefjes.
- Het pop-up restaurant van je tuin: bolgewassen en vaste planten. Veel ervan zijn goed voor bijen, zoals anemonen, asters, geraniums, krokussen en sneeuwkllokjes.
- Bloemenmengsels: deze zijn een lekker voorgerecht of dessert en zijn er in alle mogelijke variaties. Opvallende planten zijn zonnebloemen, bernagie, papaver en koolzaad.

Ga voor een bed and breakfast

Met een bijenhotel in je tuin zitten de solitaire bijen vlakbij het restaurant en kan je ze goed observeren. Of leg een kruidenspiraal aan: daarin kan je vele kruiden kwijt op weinig plaats. Bovendien is het een perfecte huisvesting voor de wilde bijen die ondergronds leven (drie vierde van alle wilde bijen!).

Bloemen in potten: het afhaalrestaurant van de bij

Ook met bloemen in potten kan je bijen helpen: bloeiende kruiden zoals lavendel, bieslook, rozemarijn en tijm gedijen goed in bloembakken.

MAAK HET LEUK EN LEKKER OP SCHOOL!

Aftellen naar de speeltijd is van alle tijden ... ja zelfs toen er nog geen smartphones werden gesignaleerd op de speelkoer. Wij nemen je mee naar een niet zo ver verleden met enkele coole spelletjes van toen om zelf eens te proberen.

MAAK JE EIGEN WALKIE TALKIE

WAT HEB JE NODIG?

- 2 open en schoongemaakte blikjes
- Touw
- Spijker en hamer (om een gaatje te maken)

HOE GA JE TE WERK?

Draai beide blikjes ondersteboven en maak een gaatje in de bodem van ieder blikje. Steek een uiteinde van het touw door het gaatje en maak deze vast door een knoop binnen in het blikje te maken. Zorg dat de draad strak zit en luisteren maar!

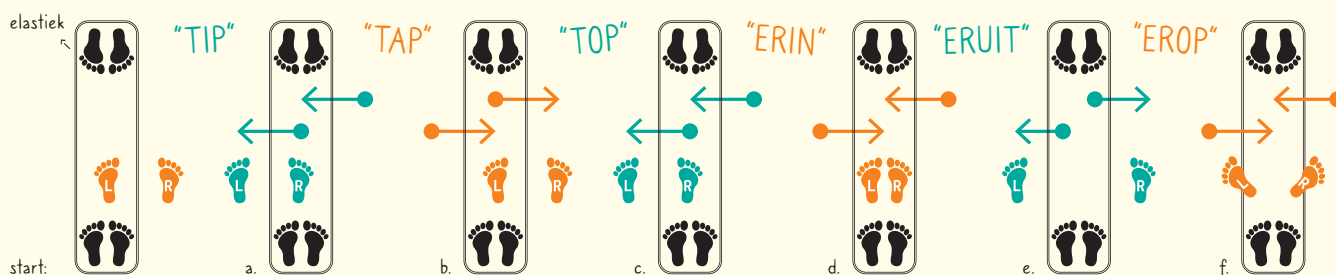
TIP-TAP-TOP MET DE ELASTIEK

Het enige wat je nodig hebt is 3-5 meter elastiek. Knoop de uiteinden aan elkaar en span deze grote rekker tussen 2 spelers.

Wie gaat springen start met het linkerbeen in het elastiek en het rechterbeen erbuiten en dan springen maar!

- Tip:** spring tegelijkertijd met het linkerbeen buiten het elastiek en het rechterbeen erin.
- Tap:** spring tegelijkertijd met het rechterbeen buiten het elastiek en het linkerbeen erin.
- Top:** spring tegelijkertijd met het linkerbeen buiten het elastiek en het rechterbeen erin.
- Erin:** spring met 2 voeten in het elastiek.
- Eruit:** spring met 2 voeten uit het elastiek.
- Erop:** spring met 2 voeten op het elastiek.

Tijdens stap a t/m e mag je niet bovenop het elastiek landen, anders ben je af en is de volgende speler aan de beurt. Bij stap f moet je landen op het elastiek. Lukt dit niet, dan ben je af en is de volgende aan de beurt.

EEN HEERLIJKE MIDDELEEUWSE LUNCH

WAT HEB JE NODIG?

► Saffraanbrood (4 kleine broodjes of 1 groot brood)

Ingrediënten:

- 250-350 gr broodbloem*
- 125 ml warm water
- 9 gr droge gist
- 44 gr suiker
- 0,5 tl zout
- 25 ml olijfolie
- 1 klein ei
- snuifje saffraan

*best bloem voor witbrood of grijs brood. In het voorbeeld hebben we gewerkt met volkorenbloem. Voorzie 100 gram bloem extra.

Materiaalbenodigheden:

- kom met hoge randen
- vaatdoek
- schort
- weegschaal
- maatbeker
- theelepel
- bakpapier
- oven
- eventueel grote (houten) lepel

► Appelomelet

Ingrediënten:

- 1 grote of 2 kleine appels
- 100 ml water
- 1 el boter
- 3 eieren
- 2 tl suiker
- 1/3 tl gemalen zwarte peper
- snuifje zout
- snuifje gemalen kaneel
- snuifje saffraan

Materiaalbenodigheden:

- snijplank
- mes
- pan
- spatel
- maatbeker
- kommetje
- klopper/vork
- eetlepel

Geef je middageten een middeleeuwse twist met deze saffraanbroodjes met appelomelet. Want wie de herfst zegt, zegt appelomeletten volgens de Franse reisgids *Le ménagier de Paris* uit 1393. En natuurlijk gaat een omelet het best samen met een broodje. Hiervoor kozen we niet zomaar een broodje maar saffraanbrood. In Noorwegen en Zweden worden deze broodjes op 13 december, feestdag van Sint-Lucia, geserveerd als ontbijt. Sint-Lucia verdrijft de sombere stemming van het duister met saffraan. Van saffraanbroodjes word je dus spontaan weer vrolijk.

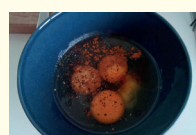
DUUR

Je kan het brood best maken op een woensdagnamiddag of een zondag. Het rijzen neemt wat tijd in beslag. Reken op zo'n 3 tot 4 uurtjes kookplezier.

HOE MAAK JE HET?

► Saffraanbrood

- 1: Meng je warm water (125ml) met de gist (9gr).
- 2: Doe de bloem in de kom. Maak een put in de bloem en giet je gistmengsel in de put. Doe beetje bij beetje meer bloem van de zijkanten in het gistmengsel terwijl je roert.
- 3: Voeg het ei, de saffraan, olijfolie en suiker toe en meng verder.
- 4: Als alles goed gemengd is en je een elastisch licht plakkerig deeg hebt, dan kan je starten met kneden. Voeg eerst het zout toe. Opgepast: Indien je het zout al meteen toevoegt in stap 3 dan doet de gist niet wat hij moet doen en rijst je brood niet! Is je deeg te plakkerig? Voeg er dan nog wat bloem bij. Is je deeg te droog en breekt het als je het een beetje uitrekt? Voeg dan wat water toe. Haal je armspieren maar boven of wissel af met iemand anders en kneed het deeg 10 tot 15 minuutjes. Als je lang en goed kneedt dan gaat het brood beter rijzen. Doe je het te kort dan rijst je brood niet, doe je het te lang dan wordt je brood taai!
- 5: Maak een grote bol van je deeg. Vet een kom met een beetje olijfolie in en leg je bol deeg in de kom. Deze dek je af met een keukenhanddoek en laat het 45 min rijzen op een donker en aangenaam warm plaatsje.
- 6: Bepaal de vorm van je broodjes. Wil je 1 groot brood waarvan je sneetjes snijdt? Wil je kleine ronde of vierkante broodjes? Wil je je brood vlechten? Dat mag je helemaal zelf kiezen! Wij gingen voor de optie kleine broodjes.
- 7: Leg je gevormde brood(jes) op een bakplaat met bakpapier. Personaliseer je broodje en snij/prik met een mesje een versiering in het deeg. Voorzie genoeg plaats tussen verschillende broodjes want ze gaan nog groter worden. Bedek ze weer met een handdoek en zet ze weer op het rustplaatsje en laat ze opnieuw 45 min rijzen.
- 8: Bak de broodjes 15 min in een voorverwarmde oven op 200°C. Als ze mooi bruin zijn geworden, dan zijn ze klaar!

► Appelomelet

Terwijl je broodjes afkoelen kan je je appelomelet maken.

- 1: Schil de appel(en) en snij ze in kleine/fijne blokjes.
- 2: Breng het water aan de kook en voeg er de appelstukjes bij. Indien er na 2 tot 3 min nog water in de pan zit dan giet je het resterende water af.
- 3: Doe een eetlepel boter bij de appelstukjes in de pan en bak de appeltjes goudgeel op een matig vuur.
- 4: Kluts in een kom de eitjes met de peper, het zout, saffraan, kaneel en de suiker.
- 5: Als de appelstukjes geel zijn geworden dan voeg je het eiernmengsel toe. Dek het geheel af en laat enkele minuutjes bakken.

Nu heb je alles om een lekkere middeleeuwse brooddoos te maken. Snij het brood/de broodjes en leg er een stuk omelet tussen. En dan aftellen naar de middagpauze en smullen maar!

SMAKELIJK!

Eenheden:

- gr = gram,
- ml = milliliter,
- tl = theelepel (wat kleiner dan een koffielepel),
- el = eetlepel

GODSDIENSTLES IN DE KERK

Iedereen die naar een katholieke school ging, herinnert zich waarschijnlijk wel de lessen over het Evangelie, over de feestdagen van het liturgisch jaar en de sacramenten. Maar wat weten jullie er nog van? We nemen samen met Benedicte Roose een kijkje in de kerken in het Pajottenland en de Zennevallei. Zij coördineert vanuit de erfgoedcel Pajottenland Zennevallei het project 'Weg van God' rond het inventariseren van religieus erfgoed.

Altaarschilderij door Otto van Veen, Sint-Pieterskerk, Sint-Pieters-Kapelle

Glasramen, Sint-Rumolduskerk, Schepdaal

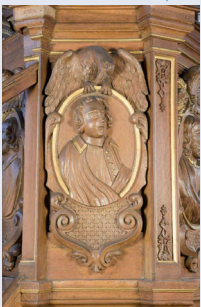
De kruisweg van Meunier, Sint-Pieterskerk, Sint-Pieters-Kapelle

Art-déco kruisweg, Sint-Therisiakerk, Dilbeek

Preekstoel, Sint-Pieterskerk, Herne

Preekstoel, Sint-Pieterskerk, Herne

Het Nieuwe Testament of het handboek van de les

De eerste vier boeken van het Nieuwe Testament zijn geschreven door Johannes, Lucas, Marcus en Matteüs: de evangelisten of de eerste godsdienstleerkrachten als het ware. In elke kerk vinden we veel van deze evangeliën terug. Niet enkel in schilderijen zoals Het Laatste Avondmaal, maar ook de prachtige glasramen in de Sint-Rumolduskerk (Schepdaal) bijvoorbeeld geven deze taferelen weer. Een kruisweg met 14 staties kan je in elke rooms-katholieke kerk bewonderen. Groot, klein, geschilderd of gebeeldhouwd, in welke vorm dan ook. Een bekend voorbeeld hiervan is de Kruisweg van Meunier in de Sint-Pieterskerk in Herne, maar er zijn nog andere prachtige voorbeelden te vinden de streek zoals de art-deco kruisweg in de Sint-Therisiakerk in Dilbeek.

Een rooms-katholieke kerk zonder de aanwezigheid van de vier evangelisten zelf? Onmogelijk! Het zijn misschien zelfs de meest afgebeelde heiligen in de kunstgeschiedenis. Wist je dat ze ook een eigen symbool hebben? Het symbool van Marcus is een Leeuw, van Lucas een Stier, van Matteüs een Engel en van Johannes een Adelaar. Vaak worden ze namelijk niet als mensen afgebeeld, maar zijn ze aanwezig in hun symbolische vorm. Op de preekstoel in de Sint-Pieterskerk in Herne zien we hen terug maar opvallend is ook de duif aan het klankbord, een symbool voor eenvoud, onschuld, zuiverheid en de Heilige Geest.

De juiste kleur ...

Religieus textiel vind je de dag van vandaag in allerlei kleuren en vormen met verschillende motieven en symbolen. Dit is echter niet altijd zo geweest. Tot en met de 4e eeuw was enkel wit een liturgische kleur. Pas later kwamen er ook rood, groen en zwart bij, en in de late middeleeuwen werden ook paars, blauw en geel regelmatig gebruikt. Toen werd de betekenis van de kleur bepaald door een plaatselijke gewoonte. Zo was bijvoorbeeld in Germaanse gebieden rood de feestkleur. Na het Concilie van Trente (1545-1563), een vergadering van christelijke kerkleiders waar theologische en kerkelijke onderwerpen besproken werden, kwam hierin verandering. De kleur geel werd afgeschaft en blauw mocht enkel nog gedragen worden voor het Hoogfeest van Maria's Onbevleete Ontvangenis. Voor alle andere kleuren werden bepalingen vastgelegd. Groen en rood mogen dan wel typische kerstkleuren zijn, op Kerstmis zal het textiel altijd een witte kleur hebben. Elke kleur heeft immers een eigen betekenis.

Groen wordt gedragen op alle dagen dat er geen bijzondere feestdag of nagedacht is en staat voor de hoop (op eeuwig leven). Wit is het kleur van de kledij op feestdagen en heeft daarom ook soms een zilveren of gouden kleur. Wit staat voor de zuiverheid, reinheid en onschuld terwijl goud staat voor de overwinning, heerlijkheid en puurheid.

Op feestdagen zoals Kerstmis, Pasen en Hemelvaart zal de priester dus altijd een witte of gouden kazuifel dragen. De kleur paars wordt daarentegen gebruikt voor de dagen van de Advents- en de Vastentijd en op andere boetedagen. Het is de kleur van boete en bezinning.

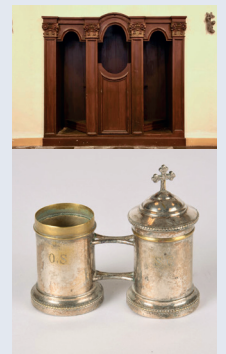

Rood staat voor het bloed van de martelaren. Rood textiel in overvloed, maar heb je ooit al een roze kazuifel gezien? Dat komen we niet vaak tegen! Roze wordt enkel gedragen op de derde zondag van de Adventstijd en de vierde zondag van de Veertigdagentijd.

Zwart staat voor droefheid, leegheid en verlatenheid die gepaard gaat bij het verlies van dierbaren. Men wilde aanvankelijk emoties op een intense manier beleven en uitdrukken. Zwart werd dan ook gedragen op Goede Vrijdag, Allerzielen en bij uitvaarten. Sinds de liturgievorming is zwart voor Goede Vrijdag vervangen door rood en voor Allerzielen en uitvaarten wordt vaker paars gebruikt. De dood is voor katholieke gelovigen immers niet het einde aangezien de ziel kan voortleven.

De juiste plaats ...

Wist je dat de doopvont steeds aan de noordkant staat wanneer je binnenkomt in een kerk, eventueel zelfs in een aparte doopkapel? Door het doopsel word je immers opgenomen in de geloofsgemeenschap, maar hiervoor had je het licht nog niet gezien. In het noorden schijnt de zon immers niet. Doorheen de kerk doorloop je dus een hele levenscyclus, waaronder de overige sacramenten vallen zoals de communie, het vormsel, het huwelijk en eindig je het leven in het westen, waar soms nog een rouwkapel te vinden is. Een huwelijk heeft iedereen al eens meegemaakt, maar wat heb je nodig voor de ziekenzalving of de biecht? In elke kerk vinden we steeds één of meerdere biechtstoelen waarin gelovigen te biecht kunnen komen. De objecten van de andere sacramenten zijn wat meer verstopt. In de sacristie of de brandkast komen we bijvoorbeeld chrismatioria tegen, kleine doosjes die de heilige oliën bevatten voor de geloofsleerlingen, voor de vormelingen en pas gedoopten en voor de zieken.

Biechtstoel en chrismatiorium, Sint-Apollonia, Ledeberg

Benieuwd naar meer religieus erfgoed in de regio? Neem zeker een kijkje op Erfgoedplus.be.

DE VAKKENNIS VAN DE HOPSTIEL GAAT NIET VERLOREN

(foto: v.l.n.r. Mathias Morlion, Diederik Van Damme, Alfons Temmerman en Pieter-Jan Morlion)

Diederik Van Damme laat de rijpe hobbellen tussen zijn vingers glijden. "Als ze droog aanvoelen maar nog terugveren als je er even op duwt, zijn ze klaar voor de pluk", glimlacht hij. Een weetje van zijn leermeester Alfons Temmerman, met zijn 81 jaar allicht de oudste hopboer van 't land.

Hij miste het, het werk in open lucht. "Als landbouwconsulent ben je vooral tussen vier muren aan het werk, maar ik wilde naar buiten en zelf de handen uit de mouwen steken. En is er iets mooier dan de hopteelt?", vertelt Diederik. "Een edele teelt met een lange traditie."

De oudste hopregio

Affligem, Asse, Kapelle-op-den-Bos, Londerzeel, Opwijk en Aalst vormen de oudste en ooit de grootste hopregio van Vlaanderen. De teelt zette hele dorpen aan het werk. De kranige Alfons Temmerman is één van de laatste echte hoptelers. Zijn vakkennis gaat niet verloren, want één dag per week leidt hij enkele leergierige, jonge hopboeren in spe op. En ze hebben grootste plannen. "De broers Mathias en

Pieter-Jan Morlion en ik starten onze eigen coöperatie. We hebben een geschikt veld in Affligem op het oog en hopen er weldra onze eigen hop te telen. Op een biologische manier. Alfons heeft zo zijn eigen trucjes. Zo gaat hij bloedluizen te lijf met het sap van tabak en rabarber. Niet conventioneel, maar het werkt wel", lacht Diederik.

Pluk je mee?

Een extra hopveld maakt het landschap nog mooier. Zeker op het einde van de zomer, als de indrukwekkende hopranken wel zeven meter hoog reiken en de oogst zich aandient. Bij boer Alfons gebeurt dat plukken machinaal: de ranken worden geveld en de hopplukmachine doet de rest.

www.toerismevlaamsbrabant.be/hop

EN HOP, EEN WEETJE!

Vroeger brachten de brouwers hun bier op smaak met een mengeling van kruiden, 'gruut'. De samenstelling varieerde van streek tot streek en op de kruiden werden flink wat taksen geheven. Tot een slimme brouwer hop probeerde en proefde dat het goed was. Hop geeft het bier zijn bittere smaak en aroma.

ONTDEK HET HOPLANDSCHAP

Met de fiets:

Hopperoute Affligem - Asse

Van de indrukwekkende Abdij van Affligem trap je naar het marktplein van Asse. Daar sta je oog in oog met de Hopduvel die waakt over de gezellige terrasjes die er uitnodigend bijliggen.

Volg de knooppunten 46 - 50 - 2 - 3 - 9 - 19 - 20 - 6 - 5 - 50 - 44 - 47 - 46

Te voet: Hopteelttocht in Affligem

Een tocht in het gezichtsveld van de Abdij van Affligem, langs hopvelden, de voormalige benedictessenabdij Maria Mediatrix, het Kluisbos en andere bijzondere haltes in het hoppeland. Download de kaart met wegbeschrijving via www.toerismeaffligem.be

SCHOLEN KLEUREN STEEDS GROENER

Jongeren brengen heel wat tijd door op school. Daarom is het belangrijk dat deze plek veel meer is dan een educatief instituut. Een school is ook de plaats om vrienden te ontmoeten in een toffe omgeving. En als deze omgeving dan ook nog eens mooi groen kleurt, dan is het volgens ons helemaal top. Wij leggen ons oor te luisteren bij twee Halse scholen die volop de kaart van de natuur trekken.

EEN GROENE SCHOOLTUIN ALS KLOPPEND HART

Het GO! Technisch atheneum Halle verhuisde enkele jaren geleden naar een nieuwbouw. De nieuwe school is een project van Scholen van Morgen. "We hebben een heel mooi nieuwbouwproject, maar de vergroening bleef wat achterwege. De platanen die voorzien waren, konden er niet aarden, dus gingen we als school op zoek naar een alternatief. We gingen aankloppen bij Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei en rolden samen een prachtig project uit", vertelt leerkracht Nele De Medts.

Als eerste werd de zone achter de gebouwen aangepakt. Deze werd intussen verfraaid met heel wat groen, zoals vijf hoogstamfruitbomen, een bloemenweide en struiken met sneukelfruit. "Dit schooljaar nemen we het middenplein onder handen. Dat is tenslotte het kloppende hart van de school", gaat Nele verder.

Een knusse, groene speelplaats

Via een bevraging van de leerlingen kwamen heel wat leuke ideeën uit de bus. "We merken dat leerlingen een knusse ruimte willen met voldoende zitplaatsen,

schaduwzones en andere beschutte plaatsen. Nu is de speelplaats één grote open vlakte met rondom de gebouwen in glas. Leerlingen staan niet graag op het midden van de speelplaats, want dit voelt aan alsof je van overal bekeken wordt", lacht de leerkracht. De leerlingen gaven ook aan dat ze vinden dat natuur en digitalisering hand in hand gaan. De speelplaats is zeer modern en heeft een aantal technologische snufjes, maar het groen ontbreekt volledig. Met de inrichting focust de school op het verhogen van het welzijn van de leerlingen.

Een project dat jaar na jaar kan groeien

"We starten het project dit jaar op, maar willen het de komende jaren laten groeien. Zopas startte de aanplanting van het groen, maar er zijn nog heel wat ideeën. Een buitenklas is er eentje van. En er is ook het idee om een soort arena te voorzien die dan gebruikt kan worden voor muzieklessen en lessen met spreekoefeningen. Ook de leerkrachten huishoudkunde zien hier wel mogelijkheden met moestuinieren, composteren ... De leerkrachten houtbewerking willen de verschillende boomsoorten aanwenden als een levende

Nele De Medts van het
GO! Technisch atheneum Halle

encyclopedie en in de chemieles zou er extract uit de bloesems getrokken kunnen worden. We voorzien ook een kippenren, zowel we verse eitjes hebben en onze berg organisch afval kunnen verminderen. Je merkt dat we boordevol ideeën zitten en dat het geheel in fases vormgegeven zal worden. De vergroening kan dus jaar na jaar een upgrade krijgen. Dit project biedt zoveel mogelijkheden om de lessen minder abstract te maken. Zowel leerkrachten als leerlingen staan te popelen om het project meer vorm te zien krijgen, samen met de partners", besluit Nele enthousiast.

EEN SCHOOL IN HET PARK

Wat aanvankelijk begon als 'het tuintje van het huis van de zusters', groeide uit tot een groot project. Het Heilig-Hart & College Halle trekt de kaart van een groene, inspirerende speelplaats. "Dit kadert volledig binnen de visie van de school op buiten spelen, ontdekken, leren en ontwikkelen van kinderen", vertelt directeur Griet Pierreux.

Een gedragen ontwerp

Om te bepalen hoe een groene, inspirerende speelplaats er dan wel dient uit te zien, ging de school te rade bij de leerlingen, ouders en leerkrachten. "Om tot een gedragen ontwerp te komen, was het belangrijk om iedereen mee te nemen in het verhaal. Zo gingen we bij leerlingen ideeën voor de inrichting van de speelplaats verzamelen via pictoplay en MOS-café's. We gingen ook op leeruitstap naar natuureducatieve centra, organiseerden inleefdagen rond natuur/milieu, werkten workshops uit met leerlingen, ouders, leerkrachten en richtten een werkgroep op rond tuin en opvolgen van de werken en beheer", gaat Griet verder.

Waslijst aan initiatieven

"We streven naar een school in het park

en niet naast het park. Daarom willen we het groen doortrekken naar onze school. We hebben hiervoor zeven stoeptuintjes gecreëerd langs de Parklaan. Deze klimplanten worden als het ware groene vingers die een knusse schaduwplek vormen voor de kleuterspeelplaats. De speelplaats kreeg ook al 23 grote bloembakken, voorzien van struiken en wilde geraniums en de pluktuin krijgt een volledige make-over. In het midden komt er een zitvlonder met schaduwrijke boom en hier rond installeren we kweekbakken voor groenten of fruit. De gevel van onze turnzaal krijgt een groot insectenhotel. Naast wilgentipi's, bomen en struiken, besteden we ook nog aandacht aan speelnaatuur. Gesnoeide of gevelde bomen uit de buurt zetten we in om op te klauteren of om op te rusten. En dat is maar een greep uit de vele onderdelen van het project", lacht Griet.

De wadi

Het element water wordt ook erg belangrijk. "Vooraleer de grote werken starten, zullen wij een grote hoeveelheid water opvangen met regenwaterputten. De buffer zal niet alleen ondergronds plaatsvinden, maar ook bovengronds in de vorm van een

Griet Pierreux van het Heilig-Hart & College Halle

wadi. Dit scheidt uiteraard ook educatieve mogelijkheden. Rond de speelheuvel vinden we nog leuke zitplaatsen en bomen. Achteraan de speelplaats voorzien we een zen-tuin met zitvlonders."

Groene vinger

"Als enthousiast team geloven we er sterk in dat we als school een duidelijke groene vinger zullen betekenen in het stadsbeeld en een duidelijke stapsteen in de ontwikkeling van het landschapspark", besluit ze. De officiële opening van de schooltuin is voorzien in het voorjaar van 2022.

VORMINGSKALENDER

NOVEMBER

MA 2 NOV
Djembé en Breathing Sounds
't Vondel Halle

**WO 4 NOV, WO 18 NOV
EN WO 25 NOV**
Initiatie Ukelele
't Vondel Halle

WO 4 NOV
Workshop maquillage
Ferm Herfelingen

WO 4 NOV
Workshop punch needle
Ferm Pepingen

DO 5 NOV
Bezoek aan het Africa-
museum Tervuren
Femina Sint-Pieters-Leeuw

ZO 8 NOV
Koken met kastanjes
GC Herne

ZO 8 NOV
Kaartjes drukken met een
omgebouwde pastapers
GC Koetshuis Roosdaal

MA 9 NOV
Red het klimaat
Kester - Ferm Halle - Vilvoorde

DI 10 NOV
Start lessenreeks: Naaiatelier
Ferm Sint-Katharina-Lombeek

WO 11 NOV
Praat- en doe café
Femina Halle - Sint-Rochus

DO 12 NOV
De geschiedenis van Herne,
met Urbain Deblander
GC Herne

DO 12 NOV
Workshop glasetzen met
etspasta
Ferm Vlezenbeek

VR 13 NOV
- Stappenplan work-life
balance
- Liefde & onthechting:
sleutel tot innerlijke kracht.
Rouw en verlies leren naar
positiviteit omzetten.
- Minder smartphone, meer
Me/We - time
- Mythes over mannen,
vrouwen en seks met
seksuoloog Wim Slabbinck.
't Vondel Halle

VR 13 NOV
Ladiesnight
Ferm Bever

VR 13 NOV
Lezing: Nazi-kunstroof met
Geert Sels
Westrand Dilbeek

ZA 14 NOV
- De Chinese theeceremonie
met Ann Vansteenkiste.
- Infusies: de heilzame werking
van bloemen en kruiden.
- Maak rond je eigen noden/
wensen een beeld in gips.
- Krijg meer vat op je leven
dankzij je spullen met
opruimcoach Ryfka Heyman.
- Lezing: leren omgaan met pie-
keren met Patrick De Decker
- Kleurenanalyse, geef je
zelfvertrouwen een boost
met Annick Lories.
- Een persoonlijk kussen vilten.
't Vondel Halle

 ZA 14 NOV
Wobbelyoga
't Vondel Halle

ZA 14 NOV
Mocktails maken
't Vondel Halle

ZA 14 NOV
Zelfzorg: aan de hand van
reflectieoefeningen op zoek
naar een gezonder evenwicht
in de balans van zorg geven
aan jezelf en anderen en zorg
ontvangen.
't Vondel Halle

ZA 14 NOV
Leesclub met Ish Ait Hamou
over het moois dat we delen.
't Vondel Halle

ZA 14 - ZO 15 NOV
Kaasweekend
Ferm Sint-Martens-Lennik

ZO 15 NOV
- De kracht van bosbaden
met Shinrin Yoku Academy
- Maak je eigen halve winter-
krans
- Maak ecologische schoon-
maakproducten
- Gesprek rond Me/We time
met Evy Neuteleers
- Ademsessie met soundhealing
't Vondel Halle

ZO 15 NOV
Workshop: gewrichten in de
kijker
Ferm Galmaarden

DI 17 NOV, 24 NOV EN 8 DEC
Evenwicht in voelen, denken
en zijn
GC Koetshuis Roosdaal

DI 17 NOV
Koken: Engeland - Qarfa
't Vondel Halle

DI 17 NOV
Start lessenreeks naaiatelier
gevorderden
Westrand Dilbeek

DI 17 NOV
Workshop koken in T'rest
Heikruis
Ferm Herfelingen

DI 17 NOV
Workshop veelzijdige
bloemenframes
Ferm Schepdaal

DI 17 NOV
Workshop glasetzen met
etspasta
Ferm Tollembeek

WO 18 NOV
Start lessenreeks plantaardig
koken
Westrand Dilbeek

WO 18 NOV
Workshop bloemschikken
Femina Halle - Sint-Rochus

WO 18 NOV
Alles over planten, bomen en
struiken in winterkleed
GC Het Koetshuis Roosdaal

WO 18 NOV
Kookworkshop: op ontdek-
king in de wereldkeuken
Colruyt Academy Halle

DO 19 NOV
Creacafé Roosdaal
Ferm Borchtlombeek

VR 20 NOV
Koken: Midden-Oosterse
feestmaaltijd
Westrand Dilbeek

VR 20 TOT ZO 22 NOV
Weekend bewegen, ademen
en loslaten
Rosario Bever

**ZA 21 NOV, 25 NOV, 28
NOV, 12 DEC EN 19 DEC**
 Workshop koken met
de kids voor eindejaar
Colruyt Academy Halle

ZO 22 NOV
Kaffeeklasj: lezing over koffie
Ferm Vollezele

ZO 22 NOV
Koken: Palestijnse Maqluba
GC Warande Liedekerke

MA 23 NOV
Lezing: Oorlogen en problemen
van onze tijd met Rudi Vranckx
Westrand Dilbeek

MA 23 NOV
Workshop kerstversiering
met restjes wol
Ferm Sint-Martens-Lennik

MA 23 NOV
Natuurafdruk in kleiservies
met Atelier Ellen
GC Warande Liedekerke

DI 24 NOV
Ontdek de kracht van
essentiële oliën
Ferm Itterbeek

DI 24 NOV
Workshop kerstdecoratie
met vilt
Femina Oetingen

DO 26 NOV
Workshop kerststuk maken
Ferm Strijland

DO 26 NOV
Workshop glasetzen met
etspasta
Ferm Sint-Katharina-Lombeek

VR 27 - ZO 29 NOV
Verbindende communicatie
voor koppels
Rosario Bever

VR 27 NOV
Lezing: Van Eyck, een
optische revolutie
Westrand Dilbeek

ZA 28 NOV
Kerstmannen vilten
GC Herne

 ZA 28 NOV
Workshop koken is
kinderspel: broodjes bakken
Colruyt Academy Halle

DECEMBER

DI 1 DEC
Initiatie in de stoffeerkunst
Westrand Dilbeek

DI 1 DEC
Kookworkshop: verrassend
veggie!
Colruyt Academy Halle

DI 1 DEC
Lezing: actualiteit in de
rundveesector
Kester - Ferm Halle-
Vilvoorde

WO 2 DEC
Workshop bloemschikken
Ferm Kester

WO 2 DEC
Workshop bloemschikken
Femina S-P-Leeuw, Zuun

ZO 6 DECEMBER
Kaartjes drukken met een
omgebouwde pastapers
't Vondel Halle

MA 7 DEC
Workshop glasetzen met
etspasta
Ferm Bever

DI 8 DEC
Workshop bloemschikken
thema 'feest'
Ferm Tollembeek

DI 8 DEC
Zalige badmomenten met
DIY-wasemulsie
GC Warande Liedekerke

DI 8 DEC
Workshop bloemschikken:
eindejaarscreatie
Ferm Itterbeek

DI 8 DEC
Workshop bloemschikken:
eindejaarscreatie
Ferm Herne en Vollezele

 WO 9 DEC
Workshop: koken is
kinderspel
Colruyt Academy Halle

WO 9 DEC
Praat -en doecafé
Femina Halle - Sint-Rochus

WO 9 DEC
Workshop bloemschikken
met Sven
Ferm Pepingen

ZA 12 DECEMBER
Lezing: Missie 2020 met
Hetty Helsmoortel
Westrand Dilbeek

DO 16 DEC
Workshop bloemschikken:
kerstbloemstuk
Ferm Sint-Kwintens-Lennik

VR 17 DEC
Creacafé Roosdaal
Ferm Borchtlombeek

ZO 19 DEC
Bezoek aan kerstmarkt
Aken en kasteel van Merode
Femina Oetingen

DI 21 DEC
Workshop bloemschikken:
tafelcreatie
Ferm Bever

WO 22 DEC
Workshop bloemschikken:
kerststuk
Ferm Elingen

JANUARI

MA 4 JAN
Start lessenreeks Afrikaanse
dans met live percussie
Westrand Dilbeek

WO 6 JAN
Start lessenreeks heden-
daagse dans
Westrand Dilbeek

 WO 6 JAN
Start lessenreeks
kunstinitiatie Atelier#46
[2e-3e kleuterklas]
Westrand Dilbeek

 ZAT 9 JAN
Start lessenreeks
'Dans mee!' (instapklas-
3e kleuterklas + ouder/
volwassen begeleider)
Westrand Dilbeek

ZO 10 JAN
Start lessenreeks theater-
workshop
Westrand Dilbeek

**DI 12 JAN, 19 JAN
EN 26 JAN**
Portretschilderen in Clair-
obscur met Joke Tibo
GC Warande Liedekerke

DI 12 JAN EN DI 9 FEB
Zilveren juwelen voor
gevoerden
Westrand Dilbeek

**DO 14 JAN EN DO
11 FEBRUARI**
Suiker, goddelijk of gif? Doe
mee aan de suikerchallenge.
't Vondel Halle

ZO 17 JAN
Onderweg naar jouw
Noorden. Met het Finse sisu.
't Vondel Halle

ZO 17 JAN
Interieurobjecten in beton
met Studio Bon+Jour
't Vondel Halle

DI 19 JAN
Lezing: Brutopia, de dromen van
Brussel met Pascal Verbeken
Westrand Dilbeek

DI 19 JAN
Start lessenreeks naaiatelier
voor beginners
Westrand Dilbeek

DI 19 JAN
Lagom levensstijl: rust in je
huis, ruimte in je hoofd met
Nele Colle
't Vondel Halle

WO 20 JAN
Scandinavisch koken: het
beste van het Noorden
't Vondel Halle

DO 21 JAN
Spelen met taal
't Vondel Halle

DO 21 JAN
Lezing: het hoge Noorden
met Annemie Struyf
't Vondel Halle

VR 22 JAN
Design your own stuff:
onderzetters maken
't Vondel Halle

ZO 24 JAN
Zuurdesembrood bakken
met Karen Vande Wiele
't Vondel Halle

WO 27 JAN
Lezing: perfectionisme,
valkuil of talent? Met Anja
Copejans
GC Warande Liedekerke

 Vlieg wijst je de weg naar leuke
familieactiviteiten / familieUitjes

SMART CAFE

In het Smart Café ga je aan de slag met je tablet of smartphone. Het is geen cursus, maar een gezellig en leerrijk moment. Je ontdekt samen met anderen de uitgebreide mogelijkheden van je toestel en wisselt ervaringen uit. Tijdens elke sessie staat een bepaald onderwerp centraal. Een ervaren begeleider geeft uitleg en staat klaar om te antwoorden op je vragen.

Info en tickets: www.archeduc.be

24/09 Ternat:
Veiligheid- en
gezondheidsapps
24/09 Galmaarden:
Basisinstellingen
26/09 Beersel:
Apps voor onderweg
30/09 S-P-Leeuw:
Basisinstellingen

06/10 Pepingen:
Basisinstellingen
10/10 Beersel:
Nieuws en actualiteit
22/10 Ternat:
Fiets- en wandelapps
22/10 Galmaarden:
Apps voor onderweg

24/10 Beersel:
Fiets- en wandelapps
27/10 Pepingen:
Bellen via internet
28/10 S-P-Leeuw:
Tips & tricks
28/10 Liedekerke:
Veiligheid -en
gezondheidsapps

INVESTEER JE MEE IN MEER BOS IN HET PAJOTTENLAND ?

Voor 4 euro maak je onze regio al een boompje rijker !

Als we samen 10 000 euro bijeen sparen, krijgt onze regio er 2500 boompjes bij. Dit komt overeen met één hectare extra bos.

Meer info op:
www.klimaatbossenfonds.be/pajottenland

Dit project is een initiatief van het Strategisch project Opgewekt Pajottenland i.s.m. Steunpunt Bos en Bos+.

